

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1911. Första kammaren. Nr 16.

Onsdagen den 22 mars, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående fältläkarkårens omorganisation.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående rätt för Konungen att i vissa fall låta justitieråd eller regeringsråd bibehålla pensionsrätt vid afgang från ämbetet före uppnådd pensionsålder; samt

2:o) angående pension å allmänna indragningsstaten åt fortifikationskassören och förrädsförvaltaren K. P. Karlsson.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 18 § 12, 22 och 37 punkterna i lagen om val till Riksdagen.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 18 och 21 innevarande mars bordlagda utlåtanden och memorial:

nr 25, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsunderlag för innehafvaren af de med hvarandra förenade befattningarna såsom öfverläkare vid Stockholms hospital och professor i psykiatri vid Karolinska medico-kirurgiska institutet, jämte en i ämnet väckt motion.

nr 26, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående konserveringsarbeten för Källa ödekyrka, och

nr 27, med anledning af kamrarnas återremiss af den i utskottets utlåtande nr 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens andra hufvudtitel, intagna punkten 25, i fråga om statens uppfostringsanstalt å Bona,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

*Författnings-
förslag ang.
grunderna
och sättet för
markegångs-
prisens be-
stämmande.*

Föredrogs ånyo statsutskottets den 18 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande nr 28, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande.

I en till Riksdagen aflåten, till statsutskottet för förberedande behandling öfverlämnad proposition, nr 62, af den 3 februari 1911 hade Kungl. Maj:t under åberopande af propositionen bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet för samma dag föreslagit Riksdagen att antaga propositionen närlagdt förslag till förordning angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda grunder hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte af Riksdagen bifallas.

Friherre De Geer, Fabian: Med anledning af det förslag till förordning angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande, som föreligger, skall jag bedja få yttra några ord för att om möjligt få till stånd en ändring i en af de 12 §§, förordningen innehåller, hvilken § möjligen, såsom den nu är affattad, kan medföra praktiska olägenheter. I den föreslagna förordningens 1 § föreskrifves, att inom hvarje län skola utses åtta markegångsdeputerade, för sakkunskap och oväld kände män, hälften afgäldstagare och hälften afgäldsgifvare. I den 2 § föreskrifves, att Konungens befallningshafvande till någon af de fyra första dagarna i november skall sammankalla dessa till länsstyrelsens lokal på uti utfärdad kungörelse bestämd tid. I § 3 heter det vidare: »Markegångssättning må ej ske med mindre fullt antal deputerade eller suppleanter äro tillstädes». Jag skall bedja få belysa detta med ett exempel, som jag vill taga så ofördelaktigt som möjligt för att ställa det hela i klarare dager. Jag antager att Konungens befallningshafvande utsätter markegångsdeputerades sammanträde till en lördag, den 4 november kl. 12 på dagen. På bestämd tid äro alla samlade: landshöfdingen, landssekreteraren, protokollsföraren och alla markegångsdeputerade äro där utom en. Det gäller då, att

markegångssättningen icke må ske med mindre fullt antal deputerade eller suppleanter äro tillstädes, men suppleant finnes icke att få. Han kan bo i närheten men vara upptagen. De andra kunna icke stanna och vänta, till dess man får tag på en suppleant, utan hela förrättningen afbrytes. De resa hem och Konungens befallningshafvande ombestyr fortast möjligt utfärdande af ny kungörelse för att kalla tillsammans deputerade. De samlas åter på den bestämda tiden, och förrättningen börjar, men strax däreftersjuknar någon af närvarande deputerade eller suppleanter, hvilket återigen omöjliggör fortsättande af förrättningen, och det kommer att gå på samma sätt som förut, så att, då ingen suppleant står att finna, förrättningen afbrytes, och så måste de sammankallas för tredje gången, då jag antager att alla komma och förrättningen sker. Hvad har då händt? Markegångssättningen har icke kunnat ske på den tid, som är bestämd, någon af de fyra första dagarna i november; en massa tid är förspild, och, hvad angår kostnaden för dessa tre sammanträden, hvem skall betala denna kostnad? Ja, det beror på. Har den person, som utblifvit, icke haft laga förfall, skall han betala. Det står nämligen här i 3 mom. af 3 § att »deputerad eller inkallad suppleant, som, utan att kunna hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande styrka laga förfall, uteblir å den för markegångssättningen bestämda tid, är skyldig ersätta all kostnad, som till följd af hans frånvaro och däraf föranledt uppskof med förrättningen vållas.» Genom hans förvållande har det blifvit tre olika sammanträden; det kan ju hända, att han icke kan precis tillförbindas att betala kostnaden för alla tre, men det kan ju också vara möjligt. Förresten är kanske länet stort samt afstånden långa, och den ersättningsskyldighet, som kommer på honom, kan möjligen öfverstiga hans bärkraft. Utskottet har äfven antydt i sin motivering, att det tycker det vara väl hårdt för den, som, utan att kunna visa laga förfall, skall betala hela denna kostnad. Denna § har ursprungligen icke haft samma ordalydelse, som den här fått, ty statsrådet och chefen för finansdepartementet hade uppgjort ett annat förslag. Detta förslag underställdes kammarkollegii pröfning, och med anledning af kollegiets anmärkning gjordes ändring i §. Det förslag statsrådet första gången uppställt var af följanda lydelse:

»Inträffar för deputerad sådant hinder, att han ej kan inställa sig vid sammanträdet för markegångstaxans upprättande, åligger det honom att därom ofördröjligen underrätta Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som i hans ställe inkallar vederbörande suppleant.

Den, som blifvit till deputerad utsedd eller i egenskap af suppleant i stället för ordinarie deputerad inkallad, men utan vederbörligen anmält laga förfall icke infinner sig vid depute-

*Författnings-
förslag ang.
grunderna
och sättet för
markegångs-
prisens be-
stämmande.*
(Forts.)

*Författnings-
förslag ang.
grunderna
och sättet för
markegångs-
prisens be-
stämmande.* rades sammanträde, skall böta tio kronor, hvilka tillfalla vederbörande landstingskassa.»

Såsom detta stadgande då lydde, hade markegångssättning kunnat ske, oaktadt någon af vederbörande personer af omständigheterna blifvit hindrad att närvara; likaså var bötesbeloppet bestämdt till en viss summa: 10 kronor. Man kan ju möjligen säga, att detta bötesbelopp var väl lågt, men i alla fall var det till storleken bestämdt. Kammarkollegii yttrande i fråga om detta stadgande lydde på följande sätt: »Inom ett och annat län, såsom förhållandet år 1908 varit i Blekinge och Kopparbergs län, hade väl inträffat, att markegångsdeputerad eller till tjänstgöring inkallad suppleant icke låtit sig afhöra på bestämd dag; och hade markegångssättningen i sådant fall försiggått utan att föreskrifvet antal deputerade varit tillstådes. Såvidt för kollegium vore känt, hade någon egentlig olägenhet häraf hittills icke försports. Därest förslaget om deputerades sammansättning till hälften af afgäldstigare och till hälften af afgäldsgifvare vunno nådigt afseende, ville det emellertid synas, som om i den nya markegångsförordningen jämväl borde intagas bestämmelse, innefattande ovillkorlig föreskrift därom, att markegångssättningen ej i något fall finge ske med mindre fullt antal deputerade eller suppleanter äro tillstådes. Dessutom syntes böra stadgas, att deputerad eller inkallad suppleant, som, utan att hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande hafva anmält laga förfall, uteblefve å den för markegångssättningen bestämda dag, vore skyldig ersätta all kostnad, som till följd af hans frånvaro och däraf föranledt uppskof med förättningen vållades.»

Nu frågar jag, om de anmärkningar, som kammarkollegium framställde mot statsrådets förslag, förtjäna det afseende som de fått. Hvar och en som känner, huru det tillgår vid markegångssättningar, torde gå in på, att det icke betyder så mycket, om en deputerad är frånvarande. Dessutom har erfarenheten visat, att år 1908 markegångssättning kunnat försiggå i Blekinge och Kopparbergs län utan egentlig olägenhet, ehuru till tjänstgöring inkallad deputerad eller suppleant icke infunnit sig. Nu är det ju så, att landstingen skola till deputerade utse för sakkunskap och oväld kända män. Om landstingen ha lyckats i detta, är väl faran icke så stor, om en är borta, och dessutom sitter landshöfdingen såsom ordförande samt har både rättighet och skyldighet att göra anmärkningar skriftligen till protokollet. Skulle ett landsting misslyckas i att välja för oväld och sakkunskap kända män, och det genom omständigheternas makt blifvit en vrång sättning af markegångspriset, är jag öfvertygad om, att denna blir öfverklagad.

Hvad sedan det beträffar, att den, som utan laga förfall uteblifvit, skall betala alla kostnader, som däraf uppstå, anser jag mig i det föregående ha visat, att det är orimligt. Jag tager

mig därför friheten föreslå den förändring i § 3 af det förslag, som föreligger, till förordning angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande, att första punkten i nämnda § utgår, att den andra bibehålles likalydande såsom den är, och den tredje förändras så, att den erhåller följande lydelse: »Deputerad eller inkallad suppleant, som, utan att kunna hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande styrka laga förfall, uteblir å den för markegångssättning bestämda tid, skall böta 20 kronor, som tillfalla vederbörande landstingskassa». Genom en sådan förändring kan utlyst förrättning ske på bestämd tid och kostnaden för den, som uteblifvit utan laga förfall, är begränsad. Som jag för öfrigt icke har någon anmärkning att göra, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan med den förändring, jag nu tagit mig friheten föreslå i § 3.

*Författnings-
förslag ang-
grunderna
och sättet för
markegångs-
prisens be-
stämmande.*

(Forts.)

Herr vice talmannen: Jag skall icke tillåta mig att ingå på någon diskussion rörande den punkt, som omnämnts af föregående talare, utan hemställer blott med anledning af hvad han anfört, att kammaren behagade återremittera ärendet till statsutskottet.

Herr Afzelius: I detta mycket speciella ärende ber jag få säga, att de anmärkningar, som den förste talaren här framställt, verkligen på mig gjort det intryck, att förslaget icke bör bifallas. Men icke heller hans eget förslag finner jag antagligt. Jag anser det i och för sig icke så obilligt eller orimligt, om en person, som har laga förfall och underlåter att anmäla det, får betala den kostnad, som genom hans försummelse uppkommit. Men det är icke, såvidt jag kan se, i denna författning beaktadt det fall, som verkligen kan inträffa och lättligen inträffar, att ett förfall kommer så hastigt på, att den anmälningsskyldige icke hinner anmäla det i tid. Vid sådant förhållande skulle hela förrättningen afstanna och ny sådan äga rum, och det anser jag olämpligt. I stället för det förslag, friherre De Geer framställde, skulle jag därför vilja instämma i i herr vice talmannens yrkande på återremiss för att underställa utskottet en tanke, som just faller mig in, eller att man för säkerhets skull alltid också inkallade två suppleanter. Jag anser nämligen att, då man såsom här bestämt lika antal af två motsatta intressekategorier — afgäldsgifvare och afgäldstagare — bör man sörja för att dessa verkligen bli representerade. Det är en jämförelsevis obetydlig kostnad att för säkerhets skull förstärka sammanträdet med två suppleanter, en från hvardera kategorien, och jag ber därför att få instämma i yrkandet om återremiss.

Friherre De Geer, Fabian: Jag ber att få förena mig i herr vice talmannens yrkande på återremiss.

*Författnings-
förslag ang.
grunderna
och sättet för
markegångs-
prisens be-
stämmande.*

(Forts.)

Herr von Mentzer: Jag hade icke tänkt yttra mig i detta ärende, men då här yrkats återremiss, skall jag be att få fästa uppmärksamheten på en liten omständighet.

I den 7 § 3 mom. är det föreskrifvet, att »till ledning vid bestämmandet af *den årliga markegången* skola samtliga kommunalnämnder inom fögderiet i medlet af oktober hvarje år hvar för sin kommuns område meddela uppgift å därinom gällande pris på hvarje i taxan ingående persedel eller tjänstbarhet. Dessa prisuppgifter skola af kommunalnämndernas ordförande omedelbart insändas till vederbörande kronofogde, hvilken i öfverensstämmelse med medeltalet af de pris, kommunalnämnderna uppgifvit, upprättar priskuranten för fögderiet och före den 25 oktober insänder denna tillika med de inkomna prisuppgifterna och däröfver upprättadt sammandrag till Kungl. Maj:ts befallningshafvande.»

Det är ju alldeles uppenbart, att »i medlet af oktober» är ett uttryck, som kan tydas olika och kanske gifva vissa kommunalnämnder anledning att icke upprätta dessa prisuppgifter förrän omkring t. ex. den 20 oktober, och sedan skola de omedelbart därefter insändas. Det finnes vissa platser i landet, där postgången är sen, och dessutom kan det inträffa, att kronofogden kan vara upptagen den 23 och den 24 oktober. Då är den tid, som är fastställd, enligt min tanke, alldeles för kort, och det kan föranleda praktiska svårigheter. Det synes mig lämpligare, att tiden, inom hvilken uppgifterna skola upprättas, göres något tydligare, och att det bestämmes viss dag, inom hvilken uppgifterna skola vara öfversända till kronofogden. Jag vill endast fästa uppmärksamheten på detta och förenar mig för öfrigt i yrkandet om återremiss.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jämligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare därpå, att utlåtandet skulle visas åter till utskottet, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid ånyo skedd föredragning af bevillningsutskottets den 18 och 21 innevarande månad bordlagda betänkande nr 10, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 6 § i förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 18 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande nr 21, i anledning af *dels* Kungl. Maj:ts proposition nr 2 med förslag till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i värnpliktslagen den 14 juni 1901, *dels ock* i samband därmed stående motioner.

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*

Genom en den 13 januari 1911 dagtecknad proposition, nr 2, hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden, föreslagit Riksdagen att antaga lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i värnpliktslagen den 14 juni 1901, af den lydelse propositionen utvisade.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag i hvad det rörande värnpliktstiden afsåg ändring i §§ 1 och 3 värnpliktslagen samt det tillägg till samma lag, som innefattades i en ny § 53 mom. 1 och 2, hade utskottet till behandling förehaft motionerna inom Andra kammaren nr 188 af herr *O. G. Erikson* i Öfra Odensvi m. fl., nr 140 af herr *A. C. J. Christiernson*, för så vidt den berörde förevarande proposition, det under b) framställda yrkande i motionerna inom Första kammaren nr 45 af herrar *E. Blomberg* och *G. F. Steffen*, samt inom Andra kammaren nr 181 af herr *F. W. Thorsson* m. fl. äfvensom motionerna inom Andra kammaren nr 50 af herr *O. Bogren* och nr 169 af herr *O. Olsson* i See.

Herr *Erikson* i Odensvi m. fl. hade i sin motion hemställt att Riksdagen måtte afslå Kungl. Maj:ts proposition nr 2 och besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i hvad mån den i värnpliktslagen den 14 juni 1901 föreskrifna öfningstid för de värnpliktige måtte kunna förkortas samt möjligen så anordnas, att värnpliktsöfningen kunde få fullgöras under första och andra värnpliktsåret, samt för Riksdagen framlägga ett förslag, hvartill utredningen kunde föranleda.

I den af herr *Christiernson* afgifna motionen hade hemställts, att Riksdagen måtte afslå Kungl. Maj:ts förslag till förändrad lydelse af §§ 1 och 3 i värnpliktslagen af den 14 juni 1901; samt

att Riksdagen måtte besluta, att § 32 i värnpliktslagen af den 14 juni 1901 måtte utgå och mönstringsskyldigheten upphöra; samt att till § 35 i samma lag måtte fogas ett tillägg af följande lydelse:

Vid hären eller flottan på stat eller i reserv fast anställd person skall, under den tid hans tjänstgöring sammanfaller med honom annars åliggande utbildning som värnpliktig, afstå från

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*

(Forts.)

de med innehafd tjänst tillerkända löneförmåner, men i ersättning bekomma alla kontanta och natura förmåner, dem värnpliktig under sin utbildningstid är tillerkänd enligt denna lag.

I de af herrar *Blomberg* och *Steffen* samt herr *Thorsson* m. fl. afgifna lika lydande motionerna hade i förevarande del under mom. b) hemställts, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande af förslag till sådan ändring i värnpliktslagen den 14 juni 1901, att de värnpliktiges öfningstid vid samtliga vapen minskades med två månader, hvar af den ena bortginge från repetitionsöfningarna.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts ändringsförslag i hvad det berörde tjänstgöringstiden för icke vapenföra värnpliktige hade utskottet till behandling förehått motionen inom Andra kammaren nr 269 af herr *S. H. Kvarnzelius* äfvensom det under a) framställda yrkande i motionerna inom Första kammaren, nr 45 af herrar *E. Blomberg* och *G. F. Steffen* samt inom Andra kammaren nr 181 af herr *F. W. Thorsson* m. fl.

Herr *Kvarnzelius* hade i sin motion hemställt, att Riksdagen måtte besluta sådan ändring af § 27 mom. 2 värnpliktslagen, att tjänstgöringstiden för alla icke vapenföra värnpliktige bestämdes till hälften af den tjänstgöringstid, som vore bestämd för vapenför värnpliktig vid det truppslag, som den icke vapenföre blifvit tilldelad.

Herrar *Blomberg* och *Steffen* samt herr *Thorsson* m. fl. hade i denna del af sina motioner under mom. a) hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande af förslag till sådan ändring i värnpliktslagen den 14 juni 1901 att antalet »icke vapenföra», som årligen uttogos för krigstjänst, minskades med 75 procent till ungefär 1,000 man.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda grunder hemställt

A) att Riksdagen måtte besluta,

1:o) att, med bifall till de i herrar *Eriksons* i Öfra Odensvi m. fl. och *Christiernsons* motioner därom framställda yrkanden, afslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, i hvad den afsåge ändring i §§ 1 och 3 värnpliktslagen samt det tillägg till samma lag, som afsåges i § 53 mom. 1 och 2;

2:o) att herr *Eriksons* i Öfra Odensvi m. fl. omförmälda motion, i hvad den afsåge öfningstiden för vapenföra värnpliktige, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

3:o) att det i herrar Blombergs och Steffens samt herr Thorssons m. fl. förevarande motioner under b) framställda yrkande icke heller måtte till någon Riksdagens åtgärd för-
anleda;

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*

(Forts.)

4:o) att icke bifalla herr Bogrens förevarande motion;

5:o) att icke heller bifalla herr Olssons i See omförmälda motion;

B) att Riksdagen måtte

1:o) med bifall till Kungl. Maj:ts proposition i öfrigt antaga lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i värnpliktslagen den 14 juni 1901, så lydande som utskottets utlåtande utvisade;

2:o) i anledning af dels herr Kvarnzeliuss' förevarande motion, dels ock det under a) i herrar Blombergs och Steffens samt herr Thorssons m. fl. omförmälda motioner framställda yrkande, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i hvad mån genom ändring i meddelade föreskrifter i afseende å icke vapenföra värnpliktige åliggande tjänstgöringsskyldighet ytterligare besparing af kostnad måtte kunna åvägabringas, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kunde föranleda;

3:o) besluta, att herr Kvarnzeliuss' motion äfvensom herr Eriksons i Öfra Odensvi m. fl. motion, i hvad den icke besvarats genom utskottets hemställan under *A)*, skulle anses besvarade genom utskottets hemställan under *B)* 1:o) och 2:o); samt

C) att herr Christiernsons omförmälda motion, i hvad den i nu af utskottet behandlade delar icke besvarats genom utskottets hemställan under *A)*, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid föredragning af utlåtandet begärdes ordet af

Herr Håkanson, som yttrade: I afseende å föredragningen af lagutskottets utlåtande nr 21 hemställas,
att utlåtandet måtte punktvis föredragas, samt
att det under punkt *B)* 1:o) upptagna lagförslaget måtte föredragas paragrafvis med ingress och rubrik sist samt därefter utskottets hemställan.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Punkten A 1).

Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.

(Forts.)

Vid förevarande punkt hade reservation afgifvits af herrar *Håkanson, Gustaf Andersson, Lorentz Petersson, Gezelius, Trana, von Baumgarten* och *Skytte*, hvilka hemställt, att Riksdagen, med afslag å herrar Eriksons i Öfra Odensvi m. fl. och *Christiernsons* motioner i förevarande del, måtte bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, i hvad den afsåge ändring i §§ 1 och 3 värnpliktslagen samt det tillägg till samma lag, som afsåges i § 53 mom. 1 och 2.

Herr *Skytte*: Då jag inom utskottet tillhör dem, hvilka reserverat sig i nu föreliggande punkt, skall jag i korthet be att få redogöra för skälen härför.

Kungl. Maj:ts proposition afser ju icke någon förlängning af öfningstiden och icke heller någon ökning af den i fred bestående lineorganisationen; den vill endast möjliggöra ett bättre utnyttjande i krigstid af de resurser, vi redan äga i vapenöfvadt manskap, af hvilket ju en stor del nu icke kan användas för annat ändamål än det lokala försvaret. Att icke kunna taga dessa resurser så långt som möjligt i anspråk måste anses vara en misshushållning med kraft och en brist i vårt försvarsväsen, hvilken alla, de må nu tillhöra det ena eller det andra partiet, borde kunna enas om att afhjälpa.

Härför föreslår Kungl. Maj:t i afseende å beväring och landstorm:

att första uppbådets nuvarande åtta klasser utökas med tre, tagna från andra uppbådet, till elfva;

att andra uppbådet fortfarande må utgöras af fyra klasser, hvarför de till första uppbådet öfverflyttade ersättas med landstormens tre yngsta klasser;

att landstormen, som nu utgör åtta klasser, ökas med en till nio, hvarför värntiden utsträcker med fyra år från det 40:de till och med det 44:de. Att man härvid tillagt landstormen, hvilkens manskapsstyrka man önskat bibehålla oförändrad, fyra klasser i stället för de tre till andra uppbådet lämnade, är beroende på den större afgången inom de äldre årsklasserna.

Gör man en jämförelse med förhållandena i eu del andra länder i afseende å tiden för kvarstående i landstormen, finner man, att i Tyskland kvarstå de värnpliktige i landstormen till och med det 45 lefnadsåret, i Frankrike till och med det 46, i Holland till och med det 50 och i Norge till och med det 55 lefnadsåret; dock är härvid att märka, att i Norge är själfva öfningstiden kortare än hos oss.

Uppbådsindelningen och den utsträckning i värntid, som i den kungl. propositionen föreslagits, hafva förordats af samtliga myndigheter, kommissioner och kommittéer, hvilka uttalat sig i frågan. Andamålet är ju att vid mobilisering till infanteriregementenas nuvarande tre bataljoner kunna lägga en fjärde af

första uppbådets manskap och att i sinom tid äfven skapa reservtruppförband ur andra uppbådet, dessa senare afsedda för mera sekundära uppgifter. Något annat officiellt organisationsförslag föreligger icke, och såvidt reservanternas kunnat bedöma frågan, synes det förevarande förslaget vara lämpligt och afpassadt för våra förhållanden. Ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle enligt vårt förmenande hufvudsakligen innebära ett godkännande af åsikten, att försvarsorganisationen bör utvecklas på djupet. Formen och sättet för befälsfrågans lösning äfvensom kostnadsfrågan komma ju att framdeles underställas Riksdagens pröfning. Reservanternas hafva dock redan nu velat uttala, att den uppgjorda kostnadsberäkningen med hänsyn till frågans stora vikt och betydelse icke bör verka afskräckande. Såsom ett ytterligare skäl för bifall till Kungl. Maj:ts proposition vill jag framhålla, att, såsom förhållandena nu äro, i händelse af mobilisering vid en del regementen, första uppbådet icke räcker till att utfylla linieformationerna enligt plan. Detta har också med skärpa framhållits i den kungl. propositionen af chefen för landt-försvarsdepartementet. Af första uppbådets åtta klasser äro under större delen af året endast sex disponibla. Om i detta ögonblick en mobilisering anbefalldes, är första årsklassen, hvars inskrifning nyss afslutats, icke skyldig att inträda i tjänstgöring förrän nästa år och andra årsklassen har ännu icke påbörjat sin vapenöfning. För att fylla behovet vid mobilisering måste man gripa till klasser ur andra uppbådet, men detta kan komma att fördröjas genom de olika bestämmelserna i värnpliktslagen angående sättet för inkallelsen och användningen af första och andra uppbådet.

Nu har utskottet anmärkt, att olägenheterna här af böra afhjälpas genom mindre ingripande åtgärder; men jag vet icke, hvilka ringare åtgärder utskottet afsett. Jag föreställer mig, att utskottet tänkt på en ökning i mindre utsträckning än den af Kungl. Maj:t föreslagna i fråga om antalet klasser i första uppbådet. Men i sådant fall torde det kunna ifrågasättas, huruvida det icke vore skäl att redan nu på en gång utsträcka ökningen såväl för fyllandet af det nuvarande behovet som äfven för möjlighöret af en reservorganisation. Kungl. Maj:t har i afseende å den utsträckta värnpliktstiden och uppbådsindelningen föreslagit en öfvergångstid af fyra år, motsvarande det antal klasser, hvarmed ökningen skulle ske. En ändring beträffande uppbåds- och klassindelning kräfver sålunda afsevärd tid, såvida man icke vill tillämpa retroaktiva åtgärder och bestämmelser, hvilket dock måste anses olämpligt. Sådana bestämmelser hafva vid 1891 års arméförslags genomförande visat sig medföra olägenheter. Det vore således en stor fördel att så snart som möjligt vidtaga nu föreslagna ändring i värnpliktslagen, och på dessa grunder, herr talman, ber jag att få hemställa om afslag på ut-

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*
(Forts.)

Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.
(Forts.)

skottets hemställan och bifall till den af herr Håkanson m. fl. vid denna punkt afgifna reservationen.

Herr Larsson, Knut: Jag ber att med anledning af Kungl. Maj:ts proposition, nr 2, få nämna något angående de orsaker, som antagligen hindrat Kungl. Maj:t att framlägga en vidlyftigare proposition än denna.

Jag tror, att det var en stor tanke, som låg till grund för den försvarskommitté, som började sina arbeten år 1906 och afgaf sitt betänkande förra hösten. Man ville ena folk af olika politisk åskådning att gifva ett uttalande i försvarsfrågan, på grund hvaraf Kungl. Maj:t skulle kunna framlägga ett förslag, som enade oss alla, med ett ord, lyfta försvarsfrågan till ett högre plan, på hvilket vi alla skulle kunna samlas. Oaktadt det mycket förtjänstfulla arbete, som försvarskommittén presterat, har *den* saken icke lyckats, i synnerhet sedan en del af kommitténs ledamöter, tillhörande det liberala samlingspartiet, lämnat den. Jag finner af hans excellens herr statsministerns anförande till statsrådsprotokollet den 13 januari i år i denna sak, att han icke kunde lägga fram något annat än han gjort. Jag tror, att hans excellens uttalande i detta protokoll den 13 januari i år är i full samklang med den öfvervägande delen af det försvarsvänliga folket. Han ropar till dem, att han vill göra besparingar och utvidga 1901 års härordning inom ramen af det bestående. Jag tror, att man vill hafva 1901 års härordning fullt färdig och sedan bygga vidare på densamma. Nu ha vi ett förslag, som Kungl. Maj:t framlagt. Hvad är det? Jo, man skall rangera om första och andra uppbådet och landstormen. Man vill kunna öka första uppbådet, så att man kan utnyttja reserven i linjen. Man vill utvidga värnpliktsåldern till 44 år och således få första uppbådet större. Dessutom vill man göra landstormen mera rörlig genom rätten att inkalla den på annan tid än förut. Hvad först landstormen angår, så nog veta vi alla, som voro med år 1905, i hvilket skick den befann sig. Det var detsamma som ingenting; därför behöfs väl, att Kungl. Maj:t kan inkalla landstormen till mobilisering i vår armé, liksom det sker inom andra arméer.

Att utskottet nu afstyrker utsträckningen af värnpliktstiden i de olika uppbåden, som skulle möjliggöra reservbataljoners uppsättande, förundrar mig på det högsta. Man kan tänka sig, att man grälar om anslag, men här gäller det offervilligheten att tillsammans med linjen gå ut, om det behöfs, liksom för landstormen intill 44 år att gå till gränsen, när det fordras att skydda linje-arméns mobilisering. Det är därför jag tycker det är så sorgligt, att utskottet har kommit till detta utlåtande. Om den uppoffringen borde vi väl alla kunnat enas.

Jag beklagar visserligen, att Kungl. Maj:t icke framlagt någon proposition angående kadrer till en fjärde bataljon, men det är måhända fullkomligt ursäktligt, då den stora försvarskom-

mittén icke kom till något positivt resultat i denna del. Emellertid är det gifvet, att värnpliksidén är sådan, att hela folket skall vara öfvadt, så att det kan tagas i anspråk, eftersom det behöfs — den ena årsklassen efter den andra skall gå ut — och likaså att vi icke skola hafva mer aktivt befäl, än som åtgår för instruktion, utbildning och kadrer. För de truppförband, som måste skapas vid mobiliseringen, återstår sålunda reservbefälet. Äfven nu har man genom de 240 dagarnas utbildning en del reservbefäl, men det är alldeles för kort tid. Jag tror, att på frivillighetens väg reservbefäl kan och bör anskaffas i likhet med hvad som skett genom antagande af reservofficersvolontärer, som utbildas till reservofficerare, och att detta förfarande på allt sätt bör utvidgas.

Om Kungl. Maj:t i öfverensstämmelse härmed fastställer öfningstid för den från skolor och universitet utgående vapenföra ungdomen med särskild hänsyn tagen till att öfningstiden ej lägger hinder i vägen för deras studier, så är jag öfvertygad om att en stor del af dessa unge män underkasta sig frivilligt en längre utbildning för att uppnå reservbefälsgraden, och sålunda tillföres hvarje årsklass vid mobilisering fullt utbildadt reservbefäl. Man har varit ganska betänksam däröfver, att Kungl. Maj:t satt inryckningstiden för dessa volontärer så, att maj månad alltid gått bort för dem. Man skall tänka sig, att man kan icke sätta större hinder för de studerande än att kalla in dem i maj, ty det är examensmånaden. Det går an att taga längre tid i stället, och jag tror, att ungdomen hellre underkastar sig längre öfning än att just förlora den månaden. Jag erinrar om den tyska instruktionen för ett års frivilliga. Där är det så bra, att ynglingarna kunna få uppskof ända till 26:året. De utbildas därefter under ett år och sedan två gånger med åtta veckor hvardera gången såsom repetitionsöfning. Man tillför på detta sätt armén en stor klass af reservbefäl. Man bör komma ihåg, hvad den tyska instruktionen innehåller, nämligen »att dessa unga män tjäna sitt fädernesland på det civila området likaväl som på det militära, hvarför man icke onödigtvis bör betunga dem med militärtjänstgöring.» Då Kungl. Maj:t nu ej ansett sig kunna framlägga ett tillfredsställande förslag till uppsättande af reservbataljoner utan endast nöjt sig med att öka manskapet i första uppbådet, så är det af än större vikt att allvarligt försöka på frivillighetens väg, på sätt jag ofvan anför, anskaffa reservbefäl af alla grader. — Det är fara att ej anlita de möjligheter, som kunna finnas för att göra armén stridsduglig.

Jag undrar hvad orsaken kan vara, att utskottet ställer sig afvisande mot genomförandet af en lagparagraf, som bestämmer, att värnpliktige i åldern 29—32 år skola kunna inkallas genast att gå ut med första uppbådet till landets försvar och landstormsmän i åldern 40—44 år sändas till gränsen för att täcka arméns mobilisering. Den meningen, som i dag från visst håll här gjorts gällande, att det s. k. inre försvaret skall först lösas, innan 29—30-

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*
(Forts.)

Lagförslag
om ändrad
tydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.

(Forts.)

åringar få inkallas, finner jag ganska märkvärdig. Ty då landet hotas, finns i detta fall intet samband mellan inre och yttre försvar.

Jag ber att på samma gång få nämna något, som äfven nämnts förut. Det talades under remissdebatten i Andra kammaren af en framstående politisk ledare om milisen i Schweiz. Ja, när man talar om Schweiz, bör man komma ihåg, att det är ett litet land, bergigt, med få inmarschvägar, där man på förhand vet, hvar man har att vänta fienden. Hela armén blir inskränkt till att försvara dels vissa permanenta dels vissa mindre permanenta skansar. Man kan icke gärna jämföra den utbildning, dessa soldater behöfva, med hvad våra behöfva, med så stort land som vi hafva. Det enda, som jag tror vi kunna behöfva lära från Schweiz, är folkets stora offervillighet för försvaret. Måhända skall det kunna genomtränga oss, såsom det genomträngt schweizarna.

Jag vill äfven nämna något angående socialdemokraterna, emedan de förekomma i reservationen här. Man har talat om Englands finansminister, Lloyd-George, då man talade om de militära bördor, under hvilka alla nationer lida och hvilka vi alla — hvad vårt land beträffar — gärna skulle vilja vara med om att aflyfta. Men samtidigt framlägger han för Englands parlament det största flottprogram, som någonsin varit framlagdt. Konservativa, liberala, arbetare, alla baxnas öfver de oerhörda rustningar, som regeringen kräfvat af det engelska folket. Samtidigt säger man, att man är med om afväpning, men först då alla andra afväpna, och det tror jag äfven vi skulle vara med om, men till dess tror jag *icke*, att vi vilja någon förminskning i det lilla vi nu hafva. Och jag kan icke neka, att man måste resonera som så: Skall nu det inre försvaret, allting som kan befördra vår lycka inom landet, gå före försvaret, då måste man väl i alla fall säga: hvad gagn eller lycka kan man väl hafva inom landets gränser, om dessa gränser utplånas och ovänner trampa ned vår nation.

Herr talman, jag hoppas, att denna kammare måtte antaga Kungl. Maj:ts proposition. Det är dock ett steg i den riktning, som medgifver ett stärkande af vårt försvar.

Herr Söderbergh: Den här ifrågasatta utsträckningen af värnplikts tiden med 4 år, sålunda att tjänstetiden i beväringen skulle ökas med 3 år från 12 till 15 år och landstormen erhålla 9 årsklasser i stället för de nuvarande 8, äsyftar påbörjandet af en organisation inom vår härordning, som utan tvifvel kommer att bli af den största vikt och betydelse. Det gäller att möjliggöra uppsättandet vid hvarje infanteriregemente på fastlandet af en så kallad 4:de bataljon af beväringens *första* uppbåd och nödiga reservtruppförband af beväringens *andra* uppbåd. Riksdagen anmodas nu af Kungl. Maj:t att besluta de ändringar i

värnpliktslagens 1 och 3 §§, hvarigenom utsträckningen i värnplikts-tiden skulle fastslås. Men själfva organisationsfrågan har icke nu kunnat framläggas, då densamma icke befinnes tillfyllest utredd, enligt hvad herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet själf betygar i sitt yttrande i ärendet till statsrådsprotokollet. Ehuru den föreslagna lagändringen oskiljaktigt sammanhänger med det sätt, hvarpå den afsedda härordningsbyggnaden i sin helhet skall anordnas, ha nu endast förelagts oss några skisser till denna byggnad och några kostnadsberäkningar, som bådadera uttryckligen förklaras böra undergå ytterligare granskning och noggrannare bepröfvande. Det är inte heller några småsaker, det här rör sig om. Organiserandet af den afsedda 4:de bataljonen skulle kräfva en afsevärd kaderökning. Denna har af försvarskommittén beräknats för hvarje infanteriregemente till 1 major, 2 kaptener och 1 löjtnant, hvarjämte 12 menige volontärbeställningar skulle uppflyttas till distinktionskorporalsbeställningar. Kostnaden härför har uppgifvits till 576,600 kronor årligen. Hvad angår anskaffningen af reservtrupper ur beväringens *andra* uppbåd, har för desamma icke ansetts böra ifrågasättas en kaderökning af det på aktiv stat uppförda befälet. I stället skulle härför i någon form användas så kalladt reservstatsbefäl. Kostnaden för en sådan reservstat skulle uppgå till omkring 500,000 kronor om året. Härtill komme kostnaden för anskaffandet af dels gevär och ammunition och dels intendentur- och annan utrustning till belopp af 84,000 kronor för hvarje reservkompani.

Allt detta framställes nu endast antydningssvis i den kungl. propositionen. Huru dessa frågor slutgiltigt skulle komma att lösas och till hvilket verkligt pris, lämnas för närvarande alldeles sväfvande.

Nu anser lagutskottsmajoriteten för orimligt, att Riksdagen skulle godkänna en lagändring, hvars rätta betydelse och verkningar naturligtvis äro väsentligen beroende på förhållanden, som icke äro utredda och som i allt fall skulle medföra kostnader, hvars omfattning icke kan nöjaktigt öfverblickas. Vi tro oss ha både rätt och plikt att påfordra, att den ifrågavarande organisationen i alla sina detaljer fullt utredd lägges på Riksdagens bord samtidigt med det förslag till ändringar i värnpliktslagen, som kan däraf betingas. Att först gå med på sådana lagändringar, hvilkas konsekvenser vi inte äro i tillfälle att bedöma och hvilkas räckvidd vi inte kunna med bästa vilja öfver-skåda, det ha vi inte ansett oss berättigade till. Låt oss först få taga under skärskådande ett fullfärdigt definitivt förslag, hur den nya byggnaden skall taga sig ut både utan till och innan till och hvad den skall komma att kosta. Skulle den då befinnas för sitt ändamål lämplig och motsvara de kostnader, som krävas för densamma, ja då kommer den för visso till stånd, och

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.
(Forts.)*

Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.
(Forts.)

de behöfliga ändringarna i värnpliktslagen falla alldeles af sig själfva. Ty dessa ändringar äro den lättaste och enklaste proceduren af alltsammans och behöfva inte i onödan föregripas.

Det har framhållits ett motiv för ett *omedelbart* vidtagande af den förevarande lagändringen och det skulle vara att inom vissa inskrifningsområden tillgången på värnpliktige är alltför knapp för att fylla de nuvarande linje- och depåafdelningarnes behof. Men äfven frågan härom är alldeles outredd och har för öfrigt icke visats vara af den trängande beskaffenhet, att en sådan åtgärd, som här föreslagits, nu ovillkorligen bör vidtagas.

Nej, vi befinna oss i det läget, att man sannerligen icke bör öppna vägen för nya åtgärder eller ge sig in på nya utvidgningar, som inte ligga alldeles klart och otvetydigt utredda och som inte visas vara oundgängligen nödvändiga.

Den siste ärade talaren tycktes vilja föra denna fråga in på ett plan, där den alldeles icke hör hemma. Här föreligger verkligen icke någon *parlifråga*. Jag ber få påpeka, att utskottets majoritet utgöres af hela andrakammarhalvan plus undertecknad från denna kammare, den består alltså af både högermän och liberala jämte en socialdemokrat. För min del finner jag heller ingen anledning att i detta sammanhang ge mig in på något bemötande af de af den ärade talaren angifna synpunkter, som uppenbarligen icke ha med det föreliggande ämnet att skaffa.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i nu ifrågavarande punkt.

Herr Hult: Den nu föreliggande frågan om ändring af §§ 1 och 3 i värnpliktslagen är af så stor betydelse för möjligheten af att vid krigstillfälle kunna från början utnyttja landets fulla levande försvarskrafter, hvarigenom afgörandet kan påskyndas och det elände och den skadegörelse kriget medför förminskas genom krigets förkortning, att jag anser det för min plikt att, med anledning af lagutskottets afstyrkande utlåtande, yttra några ord.

Den ökning af första uppbådet, äfvensom af tjänstetiden i landstormen, som i kungl. propositionen innehålles, företogs i Norge för ett par år sedan, i augusti 1908, *då* hela det så kallade landtvärnet, det vill säga deras andra uppbåd, 4 årsklasser, öfverflyttades till linjen, *då* den förutvarande landstormen öfverfördes till landtvärn, motsvarande våra ännu knappt ifrågasatta reservtrupper, och *då* landstormsplikten utsträcktes till 7 klasser till och med 50 år, bildande ett tredje uppbåd. Att vi efter utbrutet krig skulle se oss tvungna att inom kort tid vidtaga en motsvarande åtgärd kan man betrakta som visst; i detta fall utgör Japans ändring af värnpliktslagen under kriget 1904 ett färskt exempel. För att kunna i erforderlig grad uppdrifva reservformationerna måste man nämligen från landstormen, hvilken icke fick föras utom landet, öfverflytta de fem yngsta årsklas-

serna till landtvärnet och samtidigt upphäfva skillnaden i tjänsteplikt mellan landtvärnet och den aktiva armén, hvarigenom det blef möjligt att använda årsklasserna hvar de än påkallades. Ja, redan kriget 1870—71 ådagalade att å ömse sidor reservtrupper måste uppsättas redan i krigets början; detta är en nödvändighet, om icke fälthären skall smälta samman genom detacheringar till biuppgifter, hvilka i stor mängd framtråda under fälttågets gång.

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktlagen.*
(Forts.)

Det ligger naturligen alltså en stor styrka i att kunna redan under fredstid *planlägga* och *förbereda* en dylik organisation af reservtrupper, något som icke kan verkställas då man icke känner i hvilken riktning ett riksdagens beslut kan komma att gå. Genom ett beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts nu föreliggande proposition, skulle Riksdagen ingalunda förbinda sig till beviljande af medel till reservformationernas uppsättande, äfven om man icke kan förneka att en ändring i värnpliktslagen står i ett visst samband med en främdeles möjligen skeende dylik organisation, ty det är ju uppenbart, att en dylik organisation icke kan blifva verklighet förr än Riksdagen velat åtaga sig beviljandet af de årliga medel, som därför äro en nödvändig förutsättning — men, jag upprepar det, genom ett dylikt beslut beredes dock krigsstyrelsen förmånen att kunna beräkna den lefvande kraft, som står till buds och alltså tillfälle att planlägga och förbereda reservformationernas framtida organisation.

Utskottsmajoriteten synes icke hafva tagit någon hänsyn till de lärdomar de senare krigen erbjuda, utan afstyrkt den ifrågasatta förändringen, hufvudsakligen af det skäl att förnyad utredning om landets ekonomiska bärkraft förmenas erforderlig, oaktadt den föreslagna förändringen af §§ 1 och 3 i värnpliktslagen *faktiskt* icke nu innebär ett ökande af försvarsbördan i fredstid eller medför några *praktiska* olägenheter för de värnpliktige.

På nu anförda grunder får jag, herr talman, yrka bifall till herr Håkansons m. fl. förstakammarledamöters reservation vid punkt 1:0 i lagutskottets utlåtande.

Herr von Baumgarten: Jag skulle önska, att jag kunde yttra mig lika varmt som de ärade talare, hvilka på förmiddagen uppträdde i anledning af en något så när enahanda motion, som då var före, för att kunna öfvertyga kammarens ledamöter om nyttan och värdet utaf detta af Kungl. Maj:ts framlagda förslag. Kungl. Maj:ts förslag innebär icke allenast en utvidgning af vårt försvar på bredden utan äfven på djupet och det upptager kostnader, som äro relativt minimala emot det stora värde, som denna tillökning uti vår värnkraft skulle bereda försvaret. Ty det är i själfva verket endast ett tillgodogörande af den värnkraft, som vi redan hafva och för hvilken vår nation gjort

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*
(Forts.)

så betydande ekonomiska uppoffringar och ett betydande arbete för att få den öfivad och utbildad till den ståndpunkt den nu innehar. Här är icke fråga om någon ökad värnplikt — jag skulle visserligen ansett det varit lyckligt om vi kunnat få ett förslag som ålagt värnpliktsöfningar i 365 dagar, ty jag anser att ett års öfning är det vi behöfva och hvarefter vi måste sträfva — utan det är endast fråga om att tillgodogöra sig den värnkraft, som vi förut äga och detta på det mest billiga sätt som kan tänkas. Jag tror icke att alla utskottets ledamöter så uppfattat denna sak, ty då föreställer jag mig att det skulle varit omöjligt att motsätta sig ett så godt förslag som det nu framlagda, hvilket i själfva verket betyder en ökning uti vår värnkraft af 25 procent mot hvad vi nu hafva. Då kostnaderna enligt krigsministerns approximativa beräkningar skulle belöpa sig till blott 310,000 kronor, måste redan detta anses vara en ringa utgift för en så betydande fördel, helst Kungl. Maj:t i en annan punkt, där fråga är om förminskad öfningstid för militärarbetare, gör en afprutning på 431,000 kronor. Om vi antaga detta förslag, göra vi således i själfva verket en vinst af 121,000 kronor. Jag tror ej att de herrar, som talat om vidare utredning, skola på den vägen kunna komma till en utredning, som skulle kunna skrämja en och annan från att antaga det föreliggande förslaget; ty jag anser att en dylik utredning, som inom utskottet ifrågasatts och om hvilken man på förmiddagen yttrat sig, är en utopi, den är ej möjlig att åstadkomma. Landets bärkraft förändras år från år, men bärkraften har man ju bevisat med siffror, att den bör kunna förvärfvas eller rättare sagdt, vi hafva den redan. En talare på blekingebänken, som sökte försvara utskottet, gjorde sig skyldig till ett litet misstag, då han sade, att enligt försvarskommitténs förslag skulle det blifva en major, två kaptener, en löjtnant och 12 volontärbeställningar, som skulle gå till 500,000 kronor. Detta var kommissionens förslag, men krigsministerns förslag uppgår ej till högre belopp än 310,000 kronor och nedbringar officerarnas antal till en major, två kaptener och tolf volontärbeställningar, som skulle tjänstgöra som distinktionskorpraler, och detta skulle blifva för hvar och en särskild bataljon. Utrustningen för hvarje kompani, säger krigsministern, skulle uppgå till 84,000 kronor per kompani, det vill säga för gevär, ammunition, intendentur och allt möjligt, det vill säga för en bataljon till 336,000 kronor och för 20 bataljoner, som jag föreställer mig ungefärligen skulle komma att uppsättas, till mellan 6 och 7 miljoner, fördelade på flera år. Enligt Kungl. Maj:ts förslag om uppsättande af ytterligare en bataljon till de tre, som nu finnas, skulle det blifva en brigad, som kunde hållas mera enhetlig och vid krigsoperationer vara lättare att mobilisera än under nuvarande förhållanden, då man måste förflytta värnpliktige från det ena inskrifningsområdet till

det andra, helst det är flera inskrifningsområden, där icke från första uppbådet kan erhållas tillräckligt manskap utan man måste taga sådant från andra inskrifningsområden. Huru viktigt det är att redan från första stund kunna sätta regeringen i tillfälle att på lämplig tid samla de krafter vi hafva och rätt använda dem, kunna herrarna lätt tänka sig, då vi hafva en stormakt i öster, som med sin flotta lätt kan kasta trupper öfver hit för invasion uti vårt land. Kan då vår armé genast samlas för att möta fienden, ligger vår styrka däri, att vi på fastlandet äro honom öfverlägsna vid hans landsättning af sina trupper, och i förening med vår flotta bör detta kunna lyckas oss mot en ensam stormakt, därest vi hafva trupper samlade att på landstigningsplatsen möta fienden, ty, som sagdt, där äro vi starkare än han. Men får han blott fast fot, blir det svårare och mera vanskligt samt mera dyrköpt att kasta honom tillbaka. Det är misshushållning att icke använda de krafter vi hafva på så lämpligt sätt, att vi däraf kunna draga fullständig nytta.

Hvad uppbådena beträffar äro om de olika åldersklasserna lämnade så många upplysningar, att tre årsklasser skulle komma till första uppbådet och det andra skulle bestå af fyra årsklasser. Det första skulle bestå af elfva årsklasser, hvilket naturligtvis måste vara fullt tillräckligt därför att när 1901 års förslag antogs, skref Riksdagen samtidigt och begärde, att första klassen icke skulle inkallas utan först 22-åringarna eller andra klassen. De båda första klasserna kan man sålunda icke räkna med, de äro ju oöfvade, men skulle kunna utbytas efter första halfåret eller något senare. Först i slutet af året skulle dessa klasser vara användbara till försvaret, hvarförutom en klass åtgår till depoterna och hvarjehanda ändamål. Det skulle egentligen icke blifva mera än åtta klasser i första uppbådet, som kunna användas i första stridslinjen. I andra uppbådet skulle det blifva fyra och i landstormen nio klasser, sedan en öfverföring af klasser skett från det ena till det andra uppbådet. Det är enligt mitt förmenande af vikt att regeringen får rätt att vid krigstillfälle inkalla landstormen för eventuellt försvar af fiendliga rekognoseringstrupper och spioner, som vilja öfverskrida gränsen, eller mot oförmodade anfall och synnerligast till försvar för egna truppers mobilisering, helst det icke är mera än 15 dagar som regeringen begär, att de skola få vara under vapen, och det är vida lättare att sammankalla sådana, ty de äro lättare mobiliserade än öfriga trupper. Till de öfriga punkterna komma vi så successive och jag skall anhålla att då få vidare yttra mig till försvar för dem.

Jag ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, hvilket är detsamma som reservanternas.

Herr Clason: Den debatt, som här föres, är ju i flera hän-

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktlagen.*

(Forts.)

Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.
(Forts.)

seenden en fortsättning af förmiddagens diskussion; de argument, som anföras för afslag, hvilat väsentligen på samma grunder som den då föreliggande reservationen. Denna reservation blef på förmiddagen granskad ur flera synpunkter och belyst från olika håll, men det är rörande den argumentation, som här anföres för afslag och som går tillbaka till denna reservation, en punkt, som förefaller mig vara förtjänt af ytterligare belysning.

Under förmiddagsdebattens sista timme uppstod en viss meningsskiljaktighet i fråga om den verkliga innebörden eller tolkningen af det program, som framlagts i den liberala reservationen, och det var åtskilliga talare från det liberala lägret, som förmenade, att detta program misstolkats från försvarsvänlig sida, då man trott sig höra läsa det så, att först skulle ske utredningar och utredningar af allehanda framtidskräf och sedan en rad af sociala frågor lösas, *innan* egentligen något ytterligare anslag finge bestås försvaret. Herr Trygger uppvisade emellertid, såvidt jag förstår, att tolkningen svårligen kunde blifva någon annan, och jag skall nu anhålla att också få lämna ett litet bidrag till denna tolkningsfråga. Jag skall göra det förmedelst ett uttalande från en af dem, som underskrifvit den liberala reservationen, herr Starbäck, hvilken några dagar tidigare har yttrat sig i frågan vid ett möte, från hvilket jag hämtar referatet ur en vänstertidning, som har anspråk på att vara försvarsvänlig, nämligen Stockholms-Tidningen, och hvilken således väl icke kan anses halva misstolkat talarens ståndpunkt.

Det framhålles i detta referat, hurusom

»talaren betonade bland annat, att enligt hans mening de liberalas och socialdemokraternas ställning till försvarsfrågan knappast var skild i annat afseende än beträffande försvarstekniken. Båda vänsterpartierna ville ett försvar, men ett sådant, som ej verkade ruinerande på landet och därmed stod i vägen för dess kulturella och sociala framåtskridande.

Talaren kom härefter fram till vänsterns ståndpunkt till försvaret, som var den, att det först gällde att se till, att pengar funnes för lösande af de sociala frågorna, för att därefter skaffa ett försvar för hvad som kunde bli öfver. De sociala försäkringsfrågorna ropa allt högre på sin lösning, och dessutom gälde det att utveckla vår ekonomiska kultur genom att tillvarata och utnyttja våra stora naturtillgångar. Främst behöfdes härför förbättrade kommunikationer i stora delar af landet. Vi hafva våra vattenfall, våra skogar och ofantliga odlingsbara ödevidder, som rymma miljoner och åter miljoner, hvilka det gäller att göra fruktbringande. Härigenom skulle pengar fås först till sociala reformer och sedan äfven till försvaret.»

Som kammaren behagade finna, framhålles uti detta uttalande, att *skillnaden mellan de liberalas och socialdemokraternas ställning till försvarsfrågan knappast gällde annat än*

försvarstekniken, och jag har från olika håll hört uppgifvas, att samme talare, hvilken vi ju äro vana att höra uttala hvad han verkligen tänker, i dag på förmiddagen uti medkammaren gjort uttalanden i alldeles samma riktning. Men hvad mera är, som kammaren behagade finna, yttrades i samma föredrag tvenne gånger, att »*först*» skulle penningarna gå till sociala reformer och »*sedan äfven till försvaret*», eller, såsom det ännu tydligare markerades, »*det gällde först att se till att penningar funnes för lösande af de sociala frågorna för att därefter skaffa ett försvar för hvad som kunde blifva öfver*». Jag kan ej läsa detta yttrande annat än på ett sätt, och jag kan icke förstå, att mer än en tolkning däraf kan gifvas.

För öfrigt, om man i stället vill gå från ord till handling, skulle jag vilja peka på ett par omständigheter som inträffat. Jag erinrar om debatten häromdagen rörande fjärde hufvudtiteln och jag erinrar om, att när det då var fråga om något nytt anslag, vare sig det var ett anslag som gällde en utveckling af 1901 års härordning inom den ram, som redan 1901 var förutsatt, således ett byggande på då gifna förutsättningar, eller det gällde en punkt, som gick något litet därutöver, men som var framkallad af den moderna tekniken på det militära området — jag tänker på ballonger och gnisttelegraf med mera dylikt —, då kom alltid ett oblidkeligt *nej* från den liberala sidan, baserad just på detta program om blifvande utredningar. Och jag undrar, om vi icke nu i denna punkt ha ett precis analogt fall. Här är fråga om en förstärkning af vårt försvar, om hvilken man är så godt som ense att den ingenting kostar, men som dock innebär en väsentlig förstärkning af detsamma, men då kommer åter detta *nej*. Jag tror sålunda, att den tolkning, som från åtskilliga håll å vår sida gjorts, har ganska goda skäl för sig. Till sist ber jag att få ansluta mig till dem, som yrkat bifall till reservationen under denna punkt.

Herr Söderbergh: Den ärade talaren på kronobergsbänken påstod, att jag skulle lämnat felaktiga uppgifter i fråga om den tilltänkta kaderökningen. Men jag är öfvertygad om, att det stenografiska protokollet kommer att visa, att jag meddelat samma siffror som han, eller att det skulle erfordras för hvarje infanteriregemente ytterligare 1 major, 2 kaptener, 1 löjtnant och 12 korpraler. De kostnadsuppgifter, jag i öfrigt angaf, äro tagna ur Kungl. Maj:ts proposition, men de siffror härutinnan, som den ärade talaren själf omnämnde, känner jag ej till, och jag vet ej, hvarifrån de skulle vara hämtade.

Herr statsrådet Malm: Frågan om organiserandet af reservtrupper är efter mitt förmenande den viktigaste för vårt lands försvar i närvarande stund, och det hade också varit Kungl.

Lagförslag om ändrad lydelse af vissa §§ i värnpliktalagen.
(Forts.)

*Lögförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*
(Forts.)

Maj:ts lifliga önskan att redan nu kunna för Riksdagen framlägga ett fullständigt förslag i detta ämne. Men tiden räckte icke till. Kommitténs utlåtande afgafs först i början af december, och det fanns ingen möjlighet att kunna nu framlägga ett fullständigt förslag, så mycket mindre som efter mitt förmenande frågan om reservorganisationen bör ännu mer inarbetas i sitt organiska sammanhang med härorganisationen i öfrigt och åtskilliga viktiga frågor hänga tillsammans med meranämnda organisation, såsom till exempel befodringsfrågan, frågan om volontäranställning o. s. v. Såsom förhållandena verkligen äro, var det emellertid af vikt, att Kungl. Maj:t skulle kunna få medel i hand att så snart som möjligt tillgodogöra sig de lefvande försvarskrafter, som 1901 års härordning redan skänkt oss — de äldre mera öfvade årsklasserna börja på att inträda i det andra uppbådet. Herrarne få nämligen icke tro, att den omständigheten, att man icke fått de kadrar, som äro ställda i utsikt af generalskommittéerna med flera, får utgöra ett absolut hinder för Kungl. Maj:t att dem förutan söka göra hvad som kan göras af det öfvade folk, som icke tages i anspråk för den strängt begränsade linjen. Tvärtom, med hvarje reservofficer, som kommer till, och äfven med användning af äldre pensionerad befäl, söker man tillgodogöra sig detta vapenöfvade folk. Men för att man skall kunna göra detta, räcker icke första uppbådet till, utan man måste taga andra uppbådet med. Såsom vi hörde under herr Söderberghs senaste anförande, förefinnes det ju också en brist på personal i första uppbådet äfven för linjeformationen och för depåtruperna. Det är sålunda faktiska kraf, som för Kungl. Maj:t dikterat beslutet att, redan innan reservorganisationen kunde blifva fullt färdig och för Riksdagen framlagd, framlägga det förslag till ändring i värnpliktslagen, som nu kommit fram.

Det har anmärkts, att värnpliktsförslaget skulle draga med sig konsekvenser, som Riksdagen icke skulle vilja stå för. Dessa kunna ju i korthet sammanfattas såsom kostnadskonsekvenser. Jag vill emellertid på det bestämdaste framhålla, att detta värnpliktsförslag, såvidt jag förstår, icke innebär några slags kostnader. Tvärtom har Kungl. Maj:t i sin proposition framhållit, att det icke innebär något slags förpliktelser i sådant afseende, och såvidt jag kan förstå saken, har Kungl. Maj:t fullkomligt rätt, då han säger, att förslaget ej i sig innebär ett öres utgift eller några förpliktelser för Riksdagen. Under sådana förhållanden kan jag för min del icke finna annat, än att, då förslagets antagande ovillkorligen innebär en stor förmån, men icke i och för sig föranleder några ytterligare konsekvenser hvarken i konstnads- eller annat afseende, det icke borde finnas något hinder för antagande af §§ 1 och 3.

Jag har icke hört här under diskussionen, men jag har sett i pressen, att man gjort invändningar om, att detta förslags an-

tagande skulle innebära något slags försvagande af vår nuvarande härorganisation. Ingenting kan vara ett mera ovederhäftigt tal än detta. Jag hänvisar till den nuvarande värnpliktslagens bestämmelse i § 33, en bestämmelse, som talar om, att beväringssuppbåden tillhörande värnpliktige, som icke inkallats, äro skyldiga att inställa sig med landstormen. Hvad blir konsekvensen häraf? Jo, naturligtvis att, då landstormen inkallas, dessa icke inkallade beväringssmän också måste inställa sig, och då faller det väl alldeles af sig själf, att man sparar de äldre och tager de yngre, så långt tillgången medgifver. Påståendet, att landstormen genom denna organisation skulle blifva försämrad, har sålunda icke heller något fog för sig.

Man har vidare från annat håll påstått, att antagandet af dessa paragrafer skulle innebära något slags hinder för en eventuell annan organisation af reservtrupperna. Såvidt jag kan förstå, har man då tänkt sig, att man skulle organisera en hel reservarmé ungefär till motsvarande omfattning som den nuvarande linjen, det vill säga att denna helt enkelt skulle fördubblas. Jag vill beträffande detta säga, att en dylik organisation skulle kosta synnerligen mycket penningar, hvilket också är framhållet här af reservanterna. I vårt glest befolkade land med dess stora afstånd måste nämligen en sådan reservarmé, därest den skall blifva i någon mån fält duglig, vara likartad med fältarmén, och skola vi börja tänka på kostnaderna för en sådan reservarmé, få vi börja jämföra dem med kostnaderna för linjearmén, och det är icke småsummor.

Jag vill ytterligare tillägga angående dessa storartade reservformationer, att, såvidt jag vet, egentligen intet land vågat sig på att organisera lika stora enheter, lika stora truppförband i reserven som i linjen. I regel har man icke gått längre än till divisioner i de land, som hafva armékårer, och där man har divisioner eller, som det heter hos oss, arméfördelningar, har man ej gått längre än till brigader. Så skulle väl ej heller kunna ske här. Men i allt fall skulle det kosta mycket penningar. Viktigaste hindret mot större reservformationer ligger emellertid enligt mitt förmenande i att enligt den försvarsplan, som med våra förhållanden bör ligga till grund för vårt försvar, en dylik organisation skulle strida mot en sund försvarsprincip. Ju mer jag lägger på reserven såsom enhet sedd, såsom själfständig organisation sedd, desto tyngre blir naturligtvis denna apparat i förhållande till den främre linjen, själfva linjearmén, och följden af detta blir, att det måste taga längre tid för att kunna få de storartade reservtruppförbanden i ordning. Men som herrarne veta, är det icke allenast antalet, som faller utslaget i fält, utan det finnes en annan faktor, som kanske är lika viktig, nämligen tiden. Och ser man på denna sida af saken, finner man lätt, att skall hvarje tidsmoment utnyttjas, hvilket bör ske för att

*Loggförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*
(Forts.)

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*
(Forts.)

man må snarast kunna begagna det gynnsammaste tillfället att slå till, blir följden den, att, då reservtrupperna i sin helhet icke kunna följa linjen, denna får hela tyngden på sig och måste ensam utkämpa för hela kriget antagligen afgörande strider, under det att reservtrupperna ännu icke hunnit utrustas. Sådant leder till det största fel man kan begå vid krigföring, nämligen att man utsätter sig för att blifva slagen i detalj. Äfven ur denna synpunkt kan jag således för min del icke inse, att det finnes det ringaste hinder i vägen för att antaga denna värnpliktslag, sådan den nu föreligger.

Herr von Baumgarten: Då den ärade talaren på blekingebänken sade sig icke känna de siffror, som af mig uppgäfvos, 310,000 kronor i kostnader, skall jag be att få läsa upp några siffror i Kungl. Maj:ts proposition, pag. 33. Där står: »Den slutliga kostnaden för upprättandet af en reservstatsorganisation vore af de kommitterade beräknad till 500,000 kr. Under den här berörda 8-årsperioden ville emellertid kommittén förorda, att reservstatsorganisationen måtte genomföras endast till den utsträckning, som motsvarade »första öfvergångsperioden» enligt de kommitterades förslag. Under denna förutsättning inskränktes den af organisationen betingade kostnaden vid periodens slut till 310,000 kr.»

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr Håkanson m. fl. vid punkten afgifna reservation, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten A 2).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten A 3).

Herr Steffen: Kammaren har i dag med en äfven i denna kammare osedvanligt stor majoritet förkastat en motion angående utredning om möjligheten af begränsning på vissa punkter af våra försvarskostnader. Under sådana förhållanden föreligger det naturligtvis icke, efter mitt förmenande, någon möjlighet, att kammaren skulle vilja ställa sig annorlunda gentemot en motion, som går ut på en positiv åtgärd i samma riktning, begränsning af nuvarande försvarsåtgärder. Här är det fråga om viss begränsning af öfningstiden för de värnpliktige. Jag skall därför

denna gång icke tillåta mig att göra något yrkande. Jag vill blott använda tillfället att erinra om, att det i vida kretsar i vårt land och mycket allmänt bland de värnpliktige, icke minst bland dem, som åtnjutit bättre uppfostran, dem, som kommit från de bättre situerade klasserna, härskar en allmän uppfattning om, att de värnpliktiges tid icke utnyttjas på det möjligast rationella sättet och med den största möjliga hänsyn till den utomordentligt stora nationalekonomiska och privatekonomiska betydelsen af denna tid. Det är ju fråga om en tid, som tages från hela den värnpliktiga ungdomen, årsklass efter årsklass, för ett visst ändamål, och när denna värnpliktiga ungdom till allra största delen består af mindre bemedlade unge män, är det fråga om en speciellt på deras skuldror hvilande, mycket afsevärd ekonomisk börda, som visserligen icke utgår i form af penningar, men som i stället utgår i form af förlorade arbetsmöjligheter, förlorade möjligheter att bidraga till anhörigas uppehälle o. s. v. Det torde således vara tydligt, att här föreligger ett stort problem, hvars lösande kanske mer än mycket annat kunde bidraga till att så småningom bortarbeta den ovilja, den växande ovilja, som finnes inom breda lager i vårt samhälle gentemot vårt försvar, vårt militärväsen öfver hufvud taget.

Det finns efter mitt förmenande tvenne sätt att gå till väga härvidlag: det ena direkt, det andra indirekt. Vi kunna här komma fram till målet, *största möjliga ekonomisering med de värnpliktiges tid*, genom att modernisera exercisreglementen och allt hvad som hör till själfva metoden i afseende på de värnpliktiges utbildning. Därvid bör det naturligtvis framför allt gälla att kasta öfver bord alla föråldrade, ur ren, klok försvarssynpunkt öfverflödiga eller mindre nödiga formaliteter och att gå rakt på sak. För öfrigt bör nog också uppmärksammas frågan om att utnyttja det förhandenvarande folkmaterialet på det mest rationella sättet med afseende på olika begåfning, olika art af förbildning och så vidare. Det andra medlet har just vår motion haft i ögonsikte. Det består däri, att man genom en icke alltför stor, men dock kännbar minskning af den förhandenvarande öfningstiden hos befälet och de militära myndigheterna öfver hufvud taget framtvingar en mera samvetsgrann och mera rationell ekonomisering med öfningstiden. Ty jag förutsätter, att vederbörande som goda patrioter alltid skulle försöka att vinna största möjliga resultat. Hafva de vant sig att komma fram till ett visst resultat på ett visst antal månader och sedan tiden minskas, skola de nog försöka att uppnå samma resultat äfven på den kortare tiden.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i nu förevarande punkt hemställt.

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissas
ivärn-
pliktslagen.*
(Forts.)

Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktlagen.

(Forts.)

Punkterna A 4) och A 5).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten B 1).

Utskottets lagförslag.

§ 27.

Föreliggande paragraf hade följande lydelse:

1. *Vapenför värnpliktig* är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjänstgöra under fredstid i det antal dagar, som här nedan angifves, nämligen:

a) vid *footfolket, positionsartilleriet, fästningsartilleriet, fästningsingenjörtrupperna och trängen* i sammanlagdt tvåhundrafyrtio dagar, hvilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring (rekrytskola) om etthundrafemtio dagar under andra året samt

med en repetitions-(regements-)öfning om trettio dagar under hvart och ett af andra, tredje och fjärde åren;

b) vid *rytteriet, fältartilleriet samt fällingenjör- och fälttelegraftrupperna* i sammanlagdt trehundra sextiofem dagar, hvilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

med en första tjänstgöring (rekrytskola) om tvåhundraåttio dagar, som tager sin början under första året, samt

med en repetitions-(regements-)öfning om fyrtyotvå dagar under hvart och ett af andra och tredje åren;

c) vid *flottan* i sammanlagdt trehundra dagar, hvilken tjänstgöring, på sätt Konungen närmare förordnar, skall fullgöras:

af de i § 25 mom. 1 a) nämnda värnpliktiga äfvensom af andra å sjömanshus inskrifna värnpliktiga till det antal Konungen bestämmer i en följd under första och andra året eller, där Konungen till följd af särskilda omständigheter pröfvar nödigt, under allenast andra året,

af dem, som utan att tillhöra sjömanshus jämlikt § 25 mom. 1 b) tilldelats flottan och som därvid inskrifvits till sjötjänst, jämväl i en följd under andra året eller, där Konungen till följd af särskilda omständigheter pröfvar nödigt, med en första tjänstgöring om tvåhundra dagar under första eller andra eller under första och andra året samt med en repetitionsöfning om etthundra dagar under fjärde året,

af till fästningstjänst inskrifna värnpliktiga med en första tjänstgöring om tvåhundrafemtioåtta dagar, som tager sin början

under första eller andra året och med en repetitionsöfning om fyrtyrtio dagar under fjärde året, samt

af flottans öfriga värnpliktiga med en första tjänstgöring om tvåhundra dagar under första eller andra eller under första och andra året samt med en repetitionsöfning om etthundra dagar under fjärde året.

För värnpliktig, som tilldelats fotfolket och uttagits till särskild vinterutbildning (skidlöpartjänst), må, på sätt Konungen finner godt förordna, första tjänstgöringen taga sin början redan under första året.

Värnpliktig, uttagen till trängen i förvaltningstjänst eller egentlig sjukvårdstjänst eller till stationstjänst vid flottan, så ock värnpliktig, som för utbildning vid Gottlands infanteriregemente uttagits från annat regementes inskrifningsområde, må, på sätt Konungen finner godt förordna, fullgöra honom åliggande tjänstgöring i en följd.

Värnpliktig, som aflagt medicine kandidatexamen och fullgjort därefter följande föreskrifna propedeutiska kurser och grundläggande tjänstgöring äfvensom värnpliktig, hvilken aflagt tandläkarexamen, må, på sätt Konungen förordnar, fullgöra två eller flera repetitionsöfningar i en följd.

Repetitionsöfning må icke, där ej Konungen finner nödigt att för särskilda fall annorlunda förordna, äga rum

vid de inom Gäfleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län förlagda fotfolksregementen under tiden från och med den 11 juli till och med den 31 augusti samt vid öfriga fotfolksregementen, med undantag af de för sjöfästningarna afsedda, under tiden från och med den 11 juli till och med den 9 september.

2. *Icke vapenför värnpliktig* är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, för sin utbildning tjänstgöra under fredstid i det antal dagar, som här nedan angifves, nämligen:

militärarbetare i sammanlagdt etthundraåttio två dagar, hvilken tjänstgöring skall fullgöras antingen i en följd med början under första eller andra året eller med en första och en andra tjänstgöring under de tre första åren; samt

annan icke vapenför i det antal dagar, som uti mom. 1 ofvan är bestämdt för vapenför värnpliktig vid vederbörligt truppslag af hären eller vid flottan, hvilken tjänstgöring skall fullgöras i en följd med början under första eller andra året.

Värnpliktig, hvilken inskrifvits såsom vapenför, men senare befinner icke vapenför, är skyldig tjänstgöra i sammanlagdt det antal dagar, som ofvan i detta mom. sägs. Sådan värnpliktig äger att såsom fullgjord värnpliktstjänstgöring tillgodoräkna sig den tid, han tjänstgjort såsom vapenför.

3. Varder fartyg, därå värnpliktig tjänstgör, hindradt att

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*
(Forts.)

Lagförelse
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.
(Forts.)

återkomma till station af flottan och blifva afmönstradt, innan tiden för den tjänstgöring, till hvilken den värnpliktige inkallats, gått till ända, är denne likväl skyldig att tjänstgöra ombord, till dess afmönstringen ägt rum.

Ersättning för den öfverskjutande tjänstgöringstiden erhåller den värnpliktige enligt särskilda bestämmelser.

4. Har värnpliktig under i mom. 1 eller 2 föreskrifven tjänstgöring blifvit fäld till straff för rymning eller för olofligt undanhållande af minst ett dygns varaktighet, eller har hans tjänstgöring afbrutits för verkställighet af straffarbete eller omedelbart ådömdt fängelsestraff, skall den tid, under hvilken han var rynd eller olofligen undanhöll sig eller hans tjänstgöring sålunda var afbruten, ej tillgodoräknas honom såsom tjänstgöringstid, där ej Konungen för särskilda fall annorledes förordnar. I hvad mån den värnpliktige må tillgodoräkna sig fullgjord del af tjänstgöringen, samt i hvilken ordning han skall fullgöra återstående tjänstgöringsskyldighet, bestämmer Konungen.

Vid förevarande punkt hade reservation afgifvits af, bland andra, herrar *Söderbergh*, *Ersson*, *Jansson* i Edsbäcken, *Petrén* och *Lindqvist*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att § 27 mom. 2 måtte erhålla följande lydelse:

»2. *Icke vapenför värnpliktig* är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, för sin utbildning tjänstgöra under fredstid i sammanlagdt etthundra-åttiotvå dagar, hvilken tjänstgöring skall fullgöras antingen i en följd med början under första eller andra året eller med en första och en andra tjänstgöring under de tre första åren.

Värnpliktig, hvilken inskrifvits såsom vapenför, men senare befinnes icke vapenför, är skyldig tjänstgöra i sammanlagdt det antal dagar, som ofvan i detta mom. sägs. Sådan värnpliktig äger att såsom fullgjord värnpliktstjänstgöring tillgodoräkna sig den tid, han tjänstgjort såsom vapenför.»

Herr Söderbergh: Enligt nu gällande bestämmelser i 1901 års värnpliktslag äro de värnpliktige, som uttagas till särskilda befattningar vid hären eller flottan, det vill säga de *icke vapenföre*, skyldiga att tjänstgöra under fredstid i samma antal dagar som de vapenföre värnpliktige, som tilldelats samma truppslag. I skrifvelse den 19 maj 1904 anhöll Riksdagen att, efter nödig utredning rörande det antal af icke vapenföre värnpliktige, som borde tilldelas hvarje truppförband samt flottan och kustartilleriet, förslag måtte för Riksdagen framläggas till sådana bestämmelser, att endast det antal icke vapenföre, som motsvarade *det verkliga behofvet*, komme att uttagas till eller användas i fredstid. Frågan öfverlämnades till en kommitté, den s. k. kommittén

angående icke vapenföre värnpliktiges tjänstgöring, och denna förordade i sitt betänkande af den 3 februari 1905 en för alla ifrågavarande värnpliktige lika tjänstetid af 180 dagar. Till stöd för detta sitt förslag erinrade kommittén, att för de vapenföre värnpliktige är tjänstetidens längd bestämd med hänsyn till den utbildning, som i fält erfordrades för dem; men i fråga om de icke vapenföre kan hufvudändamålet med deras fredstjänstgöring icke vara att *utbilda och förbereda sig* till tjänst vid krigstillfälle, utan allenast att utföra vissa arbeten och handräckningar. Antalet icke vapenföre borde därför i främsta rummet rättas efter behovet af arbetskraft för dessa arbeten.

Det i den kungl. propositionen innefattade förslaget skiljer mellan militärarbetare och annan icke vapenför. För militärarbetare skulle tjänstetiden, oberoende af vapenslaget, utgöra sammanlagdt 182 dagar, men för annan icke vapenför, hvartill räknas *dels* yrkesmän, såsom skraddare, skomakare, bagare, sadelmakare m. fl., och *dels* skrifbiträden, för alla dessa skulle tjänstetiden fortfarande vara densamma som för vapenför värnpliktig vid vederbörligt vapenslag, endast med den skillnad, att tjänstgöringen skulle få fortgå i *en följd*. Den sålunda föreslagna minskningen i tjänstetid har beräknats medföra en kostnadsbesparing af omkring 363,000 kronor årligen. Såväl generalskommissionen, som yttrat sig i frågan, som också den s. k. försvarskommittén häfdade emellertid den mening, att yrkesmännens och skrifbiträdenas tjänstetid borde bestämmas af den *praktiska nytta*, som de kunde bereda försvaret, och därför hemställde dessa, att, såsom Kungl. Maj:t nu föreslagit, dessa värnpliktige måtte åläggas en tjänstgöring, uppgående till samma antal dagar, som åläge vapenföre värnpliktige, som tilldelades samma truppslag.

Nu har jag m. fl. ledamöter i lagutskottet, med stöd af de uttalanden, som gjorts af 1905 års kommitté, ansett, att för alla icke vapenföre om möjligt bör gälla *en och samma* tjänstgöringstid utan afseende på de truppslag, som de kanske rent tillfälligtvis komme att tillhöra, och oberoende af det arbete, som de komme att utföra. Dessa *icke vapenföre* värnpliktige kunna ju icke mätas med samma mått som de *vapenföre*, och betingelserna för de icke vapenföres tjänstgöringstid är ju, enligt sakens natur och såsom också visadt blifvit, helt andra än för de vapenföre värnpliktige. Den ekonomiska vinst, som skulle beredas statsverket genom den af Kungl. Maj:t föreslagna ordningen, är alltför ringa för att skäligen motivera densamma. Tillgången på yrkesmän understiger i allt fall vida behovet af sådana, så att det civila arbete, som kan komma i fråga, ändock måste till största delen överlämnas åt civila arbetskrafter. Värdet af de civila arbeten, som icke vapenföre värnpliktige utförde under 1904 års vapenöfningar inom andra arméfördelningen, uppskattades till 1 krona 35 öre för hvarje med sådant arbete sysselsatt

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*
(Forts.)

Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.
(Forts.)

värnpliktig och tjänstgöringsdag, medan *kostnaden* för sådan värnpliktig uppgick för tjänstgöringsdag till 1 krona 30 öre. Skillnaden är således ganska obetydlig, eller 5 öre per dag. *Lika tjänstgöringstid* för båda de ifrågavarande kategorierna af icke vapenföre torde enligt vårt förmenande vara med rättvisa och billighet mest öfverensstämmande, och någon olägenhet i *försvarsafseende* torde däraf icke uppkomma.

På de skäl, som jag nu anfört, tillåter jag mig yrka, att 2 punkten i 27 § måtte få den lydelse, som återfinnes på sidan 54 i utskottets utlåtande.

Herr Gezelius: Man har sökt att på den föreliggande frågan om inskränkning i icke vapenföre värnpliktiges tjänstgöringstid lägga en ren kostnadssynpunkt, man har till och med velat se den såsom en fullständigt fristående kostnadsfråga. Jag skall icke heller söka föra in saken på ett principiellt plan, undersöka i hvad mån en minskning i de icke vapenföre värnpliktiges tjänstgöringstid står tillsammans med värnpliktsiden eller med grundsatsen, att man såvidt möjligt bör ställa lika stora kraf på alla värnpliktige. Det ligger dock nära till hands att här erinra, att, så snart grundsatsens ståndpunkt öfvergifves, man riskerar mer, att olika meningar blifva mindre toleranta mot hvarandra och den ene i den andres mening ser allenast ett godtycke. Den föregående talarens ståndpunkt är den, att för alla icke vapenföre tjänstgöringstiden bör göras lika och mindre än för de vapenföre värnpliktige. Han vill icke göra någon skillnad mellan yrkesskicklige och militärbetare. Om den tid, till hvilken de icke vapenföres tjänstgöring skulle inskränkas, har man också olika meningar i afgifna mötioner, och det bör däraf kunna dragas den slutsats, att det äfven härom blir en strid, där skäl och mot-skäl föras mot hvarandra utan stödet af en principiell ståndpunkt.

Om jag nu emellertid inskränker mig till att söka se frågan från kostnadssynpunkt, som man velat lägga på den, kan jag dock icke komma till det resultat, att saken får ses såsom en fristående kostnadsfråga.

De vapenföre värnpliktiges hela utbildning har gifvetvis till främsta mål att bereda dem för kriget, att göra dem dugliga att, om kriget skulle nå oss, värna vårt land. Hvad vi offra här för måste finna sin begränsning, jag vill tro icke i bristande plikt-känsla eller vilja att försvara oss, men väl i förmågan att bära de bördor försvaret kräver af personliga och ekonomiska upp-offringar. Förhållanden, öfver hvilka vi icke råda, men för hvilka vi icke få blunda, ålägga vårt folk plikten af dryga offer för vårt försvar. Men däraf följer ock skyldighet för oss att så söka ordna, att de offer, som krävas under freden, kunna i kriget gifva det bästa möjliga utbyte, den största förmåga att tillgodose sitt ändamål, vårt lands försvar mot en fiende.

Man måste därvid noga beakta, att i hvad mån detta kraf med fog kan ställas på de värnpliktiga, i väsentlig grad beror på den utbildning för kriget, som de vunnit under freden. Denna utbildning beror gifvetvis icke blott på längden af deras öfningstid och huru den öfningstiden utnyttjats för direkt militär utbildning, utan också på, huru de värnpliktigas olika årsklasser infogas i försvarsorganisationen, och huru rationellt de därigenom kunna utnyttjas för försvaret. Ju mindre öfningstiden för de vapenföra värnpliktiga utnyttjas och kan utnyttjas till deras egentliga militära utbildning, och ju mindre effektivt behovet af de utbildade vapenföra värnpliktigas i olika årsklasser utnyttjande för försvaret tillgodoses, desto sämre blir valutaförhållandet mellan å ena sidan den tid, den kraft och den kostnad, som offrats i och för de värnpliktigas öfning, och å andra sidan deras värde för försvaret. Båda dessa faktorer, den omfattning, i hvilken öfningstiden, och den effektivitet, med hvilken den af de värnpliktiga vunnna militära utbildningen kan utnyttjas, inverka hvar för sig på vår värnpliktsarmés förmåga att fylla sin uppgift; och att för närvarande i sistnämnda hänseende eller i fråga om tillgodogörandet för försvaret af de värnpliktigas äldre årsklasser mycket brister, synes vara ostridigt, liksom det för närvarande är obestridligt, att genom de af Kungl. Maj:t föreslagna förändringarna i §§ 1 och 3 af värnpliktslagen en afsevärd förbättring i berörda hänseende skulle kunna vinnas.

Utnyttjar man icke denna möjlighet — och tyvärr anser jag, att man har att räkna med detta som gifvet vid förevarande riksdag — desto mera ligger vikt på, att man söker inom ramen af den nuvarande lagstiftningen så långt möjligt utnyttja de värnpliktigas förmåga att fylla sin uppgift.

Kommittén angående icke vapenföras tjänstgöring säger i sitt utlåtande, att man bör utgå därifrån, att de icke vapenföra värnpliktiga fortfarande om möjligt användas till militära handräckningar i sådan omfattning, att de vapenföra värnpliktiga ej behöfva mera anlitas för dylika göromål än som erfordras för deras fältmässiga utbildning. Jag skall begagna tillfället att i detta sammanhang citera ytterligare några rader, till hvilka jag skall återkomma. Kommittén fortsätter: »de civila arbeten, som för närvarande utföras af icke vapenföra, böra åtminstone till största delen öfverlämnas till civila arbetskrafter». Af kommitténs ofvan angifna uppfattning är det endast en klar konsekvens, som också framgår af samma kommittés yttrande längre fram, att hvarje dag, under hvilken de värnpliktiga tagas ifrån den egentliga militära utbildningen till handräckningsgöromål, blir desto mera kännbar ju kortare öfningstid anslagits för de vapenföras utbildning.

Det kan alltså ifrågasättas, huruvida icke genom en förändring, sådan som här föreslagits, intresset af de vapenföras utbild-

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.
(Forts.)*

Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.

(Forts.)

ning trädtes för nära. I samma kommittés utlåtande, som jag nyss har återoppat, har generalstabschefen efter en sammanfattning af utlåtanden, infortrade från vederbörande arméfördelnings- och regementschefer, anført, att af dessa yttranden framgår så godt som utan undantag, att samtliga icke vapenföra haft full syssel-sättning under sin tjänstgöring. »Om så någon gång icke varit fallet, hade detta berott på tillfälliga förhållanden och ägt rum blott en kortare tid. För hela armén utgjorde behofvet icke vapenföra enligt yttrandena omkring 400 flera än tillgången enligt 1904 års samlingsbesked, hvilken brist dock torde hafva fyllts under tjänstgöringens fortgång genom vapenföra, som blifvit förklarade icke vapenföra». Generalstabschefen drager häraf den slutsatsen, att ett eventuellt öfverskott af icke vapenföra vid ett truppförband borde finna användning vid ett annat samt att strängt taget för tillfället inga andra åtgärder erfordrades än utfärdandet af bestämmelser för utjämning af öfverskott och brist samt om en lämplig fördelning af de icke vapenföra på sommar- och vintertjänstgöring.

Detta yttrande afgafs år 1905, nu ha vi ju nått år 1908 och därmed fullt utsträckt öfningstid, men den förändrade anordningen med kaserneringen är långt ifrån genomförd, och jag vågar sätta i fråga, huruvida erfarenheten sedan år 1908 ger en fullt betryggande erfarenhet om, huru numera tillgången på icke vapenföra tillgodoser intresset af att de vapenföras öfningstid utnyttjas för deras militära utbildning. Så mycket vågar man kanske påstå med stöd af hvad från sakkunnigt håll yttrats, att något bestämdt omdöme, i hvad mån en förändrad anordning från lägerplatser till kaserner kommer att verka i ena eller andra riktningen i fråga om behofvet af tillgång till icke vapenföra, icke är möjligt att redan nu falla.

Jag vill med detta hafva sagdt, att man måste med min syn på saken räkna med att en inskränkning i de icke vapenföra militärarbetarnas tjänstgöringstid kan inverka menligt på de vapenföras utbildning inom ramen af den nu gällande lagstiftningen, som för samma utbildning är normerande.

Däriifrån kommer jag till den slutledningen, att om Riksdagen icke anser sig kunna godtaga Kungl. Majts förslag angående ändring i §§ 1 och 3 af värnpliktslagen, hvarigenom ett bättre utnyttjande af vår lefvande värnkraft skulle möjliggöras, kan jag icke fritaga mig från att ett sådant sammanhang finnes mellan dessa frågor, att de böra ställas i beroende af hvarandra äfven vid deras afgörande i Riksdagen.

Det säges, att man skulle bespara c:a 365,000 kronor genom att inskränka vissa icke vapenföras tjänstgöring. Men om jag med denna inskränkning minskar effektiviteten eller värdet af de vapenföras utbildning, så får jag icke skriva den angifna siffran såsom nettobehållning. Med lika fog skulle jag kanske

kunna säga att, minskar jag på de vapenföra värnpliktiges öfnings-tid, sparar jag också.

Även om Första kammaren nu antager Kungl. Maj:ts förslag till ändring i 27 § värnpliktslagen, i hvad den afser inskränkning i vissa icke vapenföra värnpliktigas tjänstgöringstid, så har man därmed icke fört frågan ur världen. Kraf komma likväl att från afsevärda delar af vårt folks representanter framställas på, att man icke skall nöja sig med militärarbetarna utan taga med alla icke vapenföra, och att man för alla dessa skall minska tjänstgöringstiden under den af Kungl. Maj:t föreslagna. Frågan torde alltså icke genom antagande af förslaget blifva förd från dagordningen. Men man kommer kanske icke utan framgång att säga: »ni har fört oss från den ena orättvisan till den andra, det var dock någon reson i att låta alla icke vapenföra hafva lika lång tjänstgöring som de vapenföra på respektive vapenslag, men hvad är det för reson i att låta en skomakare tjänstgöra hela tiden och en grofarbetare en kortare tid?» Enighet lära vi icke vinna genom att acceptera förslaget.

Kanske vågar jag också kasta fram ytterligare en synpunkt. Jag tror, mina herrar, på möjligheten af att stora kretsar af vårt folk skola komma hvarandra tillräckligt nära för att kunna gå till samverkan vid lösande och handhavande, såvidt på representationen beror, af vår försvarsfråga. Men icke minst dagens förhandlingar hafva ju måst gifva äfven mig en klar uppfattning om, att ännu står mycket emellan, och jag måste därför tvifla på, att den stunden, som jag vågar tro på, ligger nära. Om den åsikten för närvarande åtminstone äger majoritet i medkammaren, att vår försvarsfråga skall hvila, till dess att o. s. v., kan det bli nödvändigt för dem, som icke kunna åtnöjas med en sådan uppfattning om vårt ansvar för de kommande släkten, att inom ramen af gällande värnpliktslag söka utnyttja våra värnpliktige för försvaret i vissa afseenden bättre än nu.

De icke vapenföra värnpliktiga hafva skyldighet att under vissa förhållanden deltaga i landstormens arbete. Då ett mindre antal klasser icke vapenföra än vapenföra inkallas vid mobilisering, så är ett antal icke vapenföra skyldiga att deltaga i landstormsförsvaret. Det är icke likgiltigt, huru dessa icke vapenföra gå till fyllande af denna sin plikt. Vår historia visar oss män, som fyllt krigarens värf väl med endast ett öga och en arm och kanske med ännu en skavank. Det är möjligt att, om en dag det krafvet skulle ställas på medborgaren att deltaga direkt i värnet af sitt land, man då icke får se så noga på måtten af deras fysiska förutsättningar. Därmed vill jag naturligtvis icke inlåta mig på en kritik af de bestämmelser, som gifvits angående krafven på de värnpliktigas kroppsliga förutsättningar, men det synes mig som om man borde räkna med hvad också den af mig förut oberopade kommittén framhållit såsom en eventuell

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.
(Forts.)*

Lagförslag
om ändrad
lydelse af
några §§ i värn-
pliktslagen.
(Forts.)

möjlighet. »I de icke vapenföra värnpliktigas militära rekrytutbildning bör», säger kommittén, »i den mån vederbörande läkare pröfvar hinder icke föreligga för deltagande i sådana öfningar, ingå skjutning med gevär (karbin) ungefär till samma omfattning som inom de frivilliga skytteföreningarnas första klass.» I detta sammanhang påminner kommittén om, att de icke vapenföra ha samma förpliktelser som de vapenföra att tjänstgöra i landstormen.

Jag citerade ur detta kommittébetänkande ett annat yttrande angående de civila arbetenas utförande af civil arbetskraft. Det var en af förutsättningarna för kommitténs hemställan. Men är det en förutsättning, som man får räkna med äfven i det föreliggande förslaget, så är det för mig självklart, att detta gäller en kostnad, hvars räckvidd Riksdagen saknar möjlighet att beräkna, men som bör ställas i viss jämförelse med den kostnad, som man här hoppats kunna bespara vår budget.

Jag har reserverat mig vid den föredragna punkten och hemställt, att Riksdagen, för den händelse Kungl. Maj:ts förevarande proposition i hvad den afser §§ 1 och 3 värnpliktslagen med det tillägg till samma lag, som afses i § 53 mom. 1 och 2 afslås, måtte afslå Kungl. Maj:ts proposition jämväl rörande ändring i § 27 mom. 1—3. Nu har frågan icke blifvit behandlad inom med-kammaren, och således är det icke konstateradt, huru det där kommer att gå med förslaget rörande §§ 1 och 3. Därför ser jag mig nödsakad att yrka, att Första kammaren endast med villkor, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, i hvad den afser ändring i §§ 1 och 3 samt det tillägg till samma lag, som afses i § 53 mom. 1 och 2, varder af Riksdagen antagen, måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition äfven i hvad den afser ändring i § 27 mom. 1—3 eller ifrågavarande ändring i icke vapenförens tjänstgöringstid.

Jag vill fästa uppmärksamheten på, att mom. 4 i § 27 innehåller förslag till bestämmelser om olofligt undanhållande från krigstjänst. Till följd af föredragningsordningen måste jag nu framställa ett yrkande i fråga om jämväl detta moment och yrkar jag därvid bifall till Kungl. Maj:ts proposition utan villkor.

Herr Håkanson: Herr talman! Mina herrar! Såsom vi hört, äro vid paragraf 27 fogade två reservationer, till hvilka här nu yrkats bifall. Herr Söderberghs m. fl:s reservation går ut därpå, att tjänstgöringstiden för samtliga icke vapenföra värnpliktiga således äfven för yrkesmännen, måtte bestämmas till 182 dagar. Till stöd därför har åberopats, att tjänstgöringstiden bör vara lika lång för alla icke vapenföra värnpliktiga. Dessutom åberopas, att 1905 års kommitté för utredning angående icke vapenföra värnpliktigas tjänstgöringsskyldighet kommit till det resultat, att tjänstgöringstiden borde vara lika för alla icke vapenföra värnpliktiga samt föreslagit denna tid till 180 dagar. Det

är visserligen riktigt, att 1905 års kommitté kom till detta resultat. Men däremot gjordes gensaga såväl af cheferna för generalstaben och flottans stab som af generalskommissionen. Generalskommissionen sade, att yrkesmännen och skrifvbiträdena bland de icke vapenföra borde erhålla längre tjänstgöringstid än militärbetarna. De yrkesskickliga utgjorde hvar för sig en billig arbetskraft till utförande af en mängd nyanskaffnings- och reparationsarbeten å utrustningspersedlar och materiel, som i depåer och å öfningsplatser alltid förekomme. Generalskommissionen hemställde därför om en tjänstgöringstid för dessa yrkesmän af 365 dagar vid alla vapen. Det är visserligen, såsom herr Söderbergh anförde, sant, att 1905 års kommitté beräknade kostnaden för de icke vapenföra värnpliktiga till 1 krona 30 öre för hvarje dag samt uppskattade den arbetsprodukt de lämnade till 1 krona 35 öre pr tjänstgöringsdag. Men, mina herrar, den beräkningen gäller icke yrkesmännen särskildt, utan, såvidt jag förstår och kan läsa innantill, angår den alla icke vapenföra värnpliktiga, således äfven militärbetarna. Det heter nämligen: »Förklaringen till att den uppkomna vinsten icke blifvit större låge åtminstone delvis däri, att de icke vapenföra värnpliktiga under omkring en å två timmar dagligen erhållit rekrytutbildning och allmänt medborgerlig utbildning samt däri, att de, där tillgången på icke vapenföra varit riklig, äfven användts till arbeten, hvilka i det civila lifvet vanligen utfördes af arbeterskor, exempelvis tvätt, och hvilka därför betingade ett jämförelsevis lågt arbetspris». Det är ju alldeles klart, att när man beräknade arbetspriset för alla icke vapenföra, af hvilka ojämförligt största delen icke kunde något yrke, man skulle komma till ett dåligt resultat. Helt annorlunda skulle det hafva utfallit, om man uppskattat yrkesmännens arbete särskildt för sig. Utskottet har, liksom generalskommissionen och försvarskommittén ansett, att beträffande dessa icke vapenföra värnpliktiga man icke får utgå från, att alla skola hafva lika lång tjänstgöringstid. Militärbetarna äro till antalet så många att full sysselsättning icke alltid kunnat beredas dem under hela den tid, de varit i tjänst, hvarför tjänstgöringstiden för dem kunnat utan skada förkortas. Yrkesmännen äro däremot så få, att man i allt fall behöfver ett mycket stort antal civila yrkesmän. Nedsätter man militärbetarnas tjänstgöringstid, vinnes en besparing, men gör man en nedsättning i de icke vapenföra yrkesmännens tjänstgöringstid, uppkommer en ökad utgift, som troligen blir ganska väsentlig. I följd häraf yrkar jag i denna del bifall till utskottets utlåtande.

Herr Gezelius' reservation och hans nu framställda yrkande gå ut därpå, att, om Riksdagen nu icke antager 1 och 3 paragraferna värnpliktslagen i enlighet med Kungl. Maj:ts föreliggande proposition, denna kammare icke skall antaga Kungl. Maj:ts förslag till förändrad lydelse af paragraf 27, såvidt den afser

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*
(Forts.)

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.
(Forts.)*

inskränkning i tjänstgöringstiden för icke vapenföra militärarbetare. Ehuru vi öfriga lagutskottsledamöter från Första kammaren, med ett undantag, naturligtvis mycket sympatiserade med herr Gezelius i hans sträfvan att få paragraferna 1 och 3 i Kungl. Maj:ts proposition bifallna, hafva vi icke kunnat biträda denna herr Gezelius' reservation. Kungl. Maj:t har nämligen i sin proposition förklarat, att militärarbetarna äro så många till antalet, att deras tjänstgöringstid kan utan men för försvaret och utan att störande inverka å de vapenföra värnpliktigas utbildning under öfningstiden inskränkas på sätt, Kungl. Maj:t föreslagit, till 182 dagar. De skulle då delas i två särskilda kontingenter, som skulle tjänstgöra ett halft år vardera, och på sådant sätt skulle behofvet af icke vapenföra militärarbetare vara fylldt. En sådan afkortning af tjänstgöringstiden för militärarbetarna skulle medföra en årlig minskning uti anslaget till de värnpliktigas aflöning och redovisning m. m. samt uti vissa andra ordinarie anslag, uppgående till omkring 363,000 kronor. Vi ansågo oss icke kunna ens för en kortare tidsperiod afvisa denna besparing. Jag kan, herr talman, ej heller nu annat än jämväl i denna del yrka bifall till utskottets betänkande.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att beträffande föreliggande paragraf förekommit följande yrkanden: 1:o att utskottets förslag skulle godkännas; 2:o af herr *Söderbergh*, att paragrafen skulle antagas med den ändring af mom. 2, som angåfves i den af honom m. fl. vid punkten afgifna reservation; och 3:o af herr *Gezelius*, att kammaren endast med villkor, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition i hvad den afsåge ändring i §§ 1 och 3 värnpliktslagen samt det tillägg till samma lag, som afsåges i § 53 mom. 1 och 2, blefve af Riksdagen antagen, måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition i hvad den afsåge ändring i § 27 mom. 1—3 samt utan villkor bifalla mom. 4 i samma paragraf.

Härefter gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarades propositionen på godkännande af paragrafens lydelse enligt utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Öfriga delar af lagförslaget.

Godkändes.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Punkten B 2).

Vid denna punkt hade reservation afgivits af herrar *Håkanson*, *Gustaf Andersson*, *Lorentz Petersson*, *Gezelius*, *Trana*, *von Baumgarten* och *Skytte*, hvilka hemställt, att Riksdagen måtte finna herr *Kvarnzelius'* ifrågavarande motion äfvensom det

under a) i herrar Blombergs och Steffens samt herr Thorssons m. fl. föreliggande motioner framställda yrkande icke föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

*Lagförslag
om ändrad
lydelse af
vissa §§ i värn-
pliktslagen.*
(Forts.)

Herr Håkanson: Herr talman! Mina herrar! Vid denna punkt har jag jämte åtskilliga andra af kammarens utskottsledamöter afgifvit reservation och däri yrkat afslag på det här ifrågasatta skrivelseförslaget. I skrivelse den 19 maj 1904 anhöll Riksdagen hos Kungl. Maj:t om utredning angående det antal af icke vapenföra värnpliktiga, som borde tilldelas hvarje truppförband samt flottan och kustartilleriet, och att för Riksdagen måtte framläggas det förslag, hvartill utredningen föranledde. I anledning häraf har Kungl. Maj:t nu framlagt det förslag, som innefattas i den nyss föredragna paragraf 27 värnpliktslagen och därvid inskränkt tjänstgöringstiden för icke vapenföra militärbetare till 182 dagar. Vi reser vanter ha icke kunnat finna annat, än att Kungl. Maj:t härvid gått så långt i fråga om tjänstgöringstidens minskning, som rimligen kan ske. Afkortningen grundar sig på 1905 års kommittéförslag, och detta förslag hänför sig till nu gällande bestämmelser angående tjänstgöringstiden för de vapenföra värnpliktiga. Vi kunna icke föreställa oss, att en ytterligare utredning skulle leda till annat resultat än det, som nu framlagts. Utskottet ställer i utsikt, att genom truppernas kaserering en ändring möjligen kan uppkomma i behovet af icke vapenföra värnpliktiga. Ja, det är nog troligt, att af sådan anledning en ändring uppkommer, men det troligaste är, såsom vi reser vanter anført och såsom de militära myndigheterna uppgifvit, att denna ändring kommer att resultera i ett ökad och ingalunda minskadt behof af militärbetare.

Då denna fråga, såsom synes af den Kungl. propositionen, har blifvit så grundligt utredd, som skett, ha vi icke kunnat föreställa oss, att kammaren nu skulle vilja gå med på att aflåta en ytterligare skrivelse i detta ämne.

Jag ber att få yrka bifall till min m. fl. vid denna punkt afgifna reservation.

Herr Söderbergh: Herr talman! Med anledning af den framskridna tiden och den trötthet, som helt naturligt bemäktigt sig kammarens icke vidare talrikt närvarande ledamöter efter en så lång plenidag som denna, skall jag nöja mig med att, under hänvisning endast till den motivering, som utskottets utlåtande innehåller beträffande denna punkt, yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå, att kammaren skulle antaga det förslag, som inne-

Lagförslag om ändrad lydelse af vissa §§ i värnpliktslagen. fattades i den af herr Håkanson m. fl. vid punkten afgifna reservation; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

(Forts.)

Punkten B 3) och punkten C.

Hvad utskottet hemställt bifölls i hvad det ej besvarats genom kammarens föregående beslut.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 18 och 21 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 22, i anledning af väckt motion om lindring i värnplikten för den, af hvars arbetsförtjänst hans hustru och barn äro för sitt uppehälle beroende, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om värnpliktiges befrielse från militäröfningar på grund af samvetsbetänkligheter. Föredrogs ånyo lagutskottets den 18 och 21 i denna månad bordlagda utlåtande nr 23, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beredande af tillfälle för värnpliktige, som af samvetsbetänkligheter anse sig förhindrade deltaga i militär tjänstgöring, att i stället utföra annat arbete för statens räkning.

Med anslutning till en inom Andra kammaren af herr *J. Byström* väckt, till lagutskottet hänvisad motion, nr 230, hade utskottet i förevarande utlåtande på anförda skäl hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida och på hvilket sätt sådana värnpliktiga, som på grund af religiös öfvertygelse funne sig af samvetsbetänkligheter förhindrade att deltaga i vapenöfning eller annan militärtjänstgöring, måtte i stället få utföra annat arbete för statens räkning.

Reservation hade afgifvits af herrar *Håkanson, Gustaf Andersson, Skytte, Stendahl, von Baumgarten* och *Windahl*, hvilka ansett, att utskottet bort afstyrka ifrågavarande motion.

Herr Håkanson: Herr talman! Mina herrar! Den här frågan har varit före inför Riksdagen åtskilliga gånger förut och alltid afslagits af denna kammare. År 1907 tillstyrktes en motion af liknande eller samma innehåll som den nu föreliggande af lagutskottet men afslogs af Första kammaren. År 1909 afstyrktes en liknande motion af lagutskottet, hvars betänkande bifölls af Första kammaren. Jag kan icke tro, att Första kammaren nu ändrat ståndpunkt i denna fråga. Några nya skäl hafva icke i nu föreliggande motion blifvit anförda. Vore man viss på, att

dessa samvetsbetänkligheter alltid hade sin grund i religiös öfvertygelse, eller kunde man vara förvissad, att, om motionen bifölles, det icke skulle, under återopande af samvetsbetänkligheter, grundade på religiös öfvertygelse, komma att framställas invändningar af helt andra bevekelsegrunder mot värnpliktens fullgörande än de, som hade något med religiös öfvertygelse att göra, så skulle man möjligen kunna tillmötesgå denna motion, ehuru det äfven i sådant fall, efter de lindringar, som bereds dessa s. k. samvetsömna, icke är mycket skäl att gå längre. De kunna nämligen redan nu befrias från all slags vapentjänst och sysselsättas endast med sjukvård eller handräckningsgöromål. Äfven sådant arbete vägra emellertid dylika samvetsömna understundom att fullgöra. Det är svårt att säga, hvar gränsen skall sättas för hänsynstagande till dylik försvarsvägran. Framdeles kunde ju, såsom det yttrades i 1909 års lagutskotts betänkande, dylika samvetsömna med samma skäl fordra att äfven varda fritagna från skyldigheten att med sina penningar, genom skatter, bidra till ett försvarsväsen, som enligt deras uppfattning är fördömligt.

Om nu emellertid staten ansåge sig kunna medgifva de religiöst samvetsömna en undantagsställning, skulle naturligtvis samma fordran uppställas för dem, som af andra betänkligheter ansåge sig hindrade att fullgöra krigstjänst. Den pågående s. k. antimilitaristiska agitationen går ut på att hos de värnpliktiga alstra den föreställningen, att allt öfvande i vapnens bruk är snart sagt ett brott. Nog skulle väl de, som omfatta en sådan åsikt, komma att säga, att värnpliktens fullgörande strede mot deras samvete. Skillnaden mellan de samvetsömna, hvilkas betänkligheter äro grundade i religiös öfvertygelse, och dessa, hvilkas betänkligheter äro grundade på social öfvertygelse, är nog ganska svår att uppdraga.

Med återopande af hvad jag nu anfört tillåter jag mig, herr talman, hufvudsakligen på den grund, att Första kammaren flera gånger förut afslagit dylika motioner, och att inga nya skäl nu förekommit, yrka bifall till min m. fl:s vid betänkandet fogade reservation.

Grefve Spens: Då jag deltagit i den föreliggande frågans behandling i lagutskottet, men därvid icke, i likhet med de flesta utskottsledamöterna från denna kammare, reserverat mig mot utskottets beslut, så ber jag att i korthet få redogöra för de skäl, som föranledt mig att biträda utskottets beslut.

Jag delar reservanternas åsikt därom, att staten icke alltid kan medgifva den enskilde obegränsad rätt att i sitt görande och lätande allenast följa sitt eget samvetes bud, om detta samvete är förvilladt eller missriktadt, och detta anser jag, att samvetet är hos de värnpliktige, hvilkas samvete förbjuder dem att

Om värnpliktiges befrielse från militära öfningar på grund af samvetsbetänkligheter.

(Forts.)

*Om värnplik-
tiges befrielse
från militär-
öfningar på
grund af sam-
vetsbetänklig-
heter.*

(Forts.)

göra militärtjänst. Men förhållandena kunna dock i detta afseende vara sådana, att hänsyn till dem bör tagas. I det nu förevarande fallet är förhållandet så, att årligen åtskilliga värnpliktiga sättas i fängelse för upprepad, af samvetsbetänkligheter föranledd vägran att fullgöra militärtjänst. Under förra året var det fem värnpliktige, som undergingo fängelsestraff för ändamålet. I utskottsbetänkandet omtalas en värnpliktig, som varit i fängelse åtta gånger, därför att hans samvete ej tillätit honom att göra militärtjänst.

För att söka åstadkomma en ändring i detta sorgliga förhållande förordnade Kungl. Maj:t under år 1902, i anledning af en riksdagsskrifvelse år 1901, att värnpliktige, som till följd af allvarliga samvetsbetänkligheter vägrade att fullgöra vapentjänst, skulle kunna, enligt beslut af vederbörande truppförbandschef, användas till annan lämplig tjänstgöring vid truppförbandet, såsom handräkningsgöromål och dylikt.

Det har emellertid visat sig, att hos vissa värnpliktige finnas på religiös grund hvilande samvetsbetänkligheter att utföra hvarje med militär tjänstgöring på ett eller annat sätt förbunden sysselsättning och således äfven den, hvartill de enligt Kungl. Maj:ts ofvannämnda beslut år 1902 hänvisats. Under det sistförflutna året var det, såsom jag förut nämnt, fem värnpliktige, hvilka måste sättas i fängelse för af samvetsbetänkligheter föranledd vägran att utföra militärt arbete.

Enligt hvad handlingarna i ärendet upplysa, är det hufvudsakligen en religiös sekt, som benämnes fribaptister, hvilkas tre förbjuder dem att göra krigstjänst. Om en sådan värnpliktsvägrare, hvilken för andra gången aftjänade fängelsestraff, säger, såsom det omtalas i utskottsbetänkandet, en af landets fängelsepredikanter, att det var »bittert att se denne ynglings ödmjuka lidande för sin tros skull.»

Enligt min öfvertygelse bör man af flera skäl söka undvika, att sådana ynglingar sättas i fängelse för sin religiösa tros skull. Först och främst är det för känslan motbjudande, att de skola insättas i fängelse, och de krigsdomstolar, som dömt i sådana mål, hafva nog mången gång känt det tungt och svårt att döma till sådant straff.

Här är nog ett fall, som liknar det, vi hade här i riksdagen i lördags, då bägge kamrarna beslöto en skrifvelse till Kungl. Maj:t om lindrigare straff för barnamörderskor. Äfven i det nu föreliggande fallet inträffar nog ofta, att domaren får döma mot sin öfvertygelse om hvad som är det rätta.

Utskottet nämner ett par andra skäl mot att döma de värnpliktige till fängelse i detta fall. Utskottet säger sålunda, att straffet alldeles förfelar sitt ändamål. De, som däraf drabbas, anse sig lida för en rättfärdig sak, och på kamraterna vid truppen verkar den stränga bestraffningen och de tredskandes motvilja

mot militärtjänsten demoraliserande. Ur försvarets och särskildt ur disciplinens synpunkt torde därför deras fullständiga aflägsnande från lägerplatserna vara att förorda.

Vidare framhåller utskottet, att ifrågavarande värnpliktiges årliga antal är så ringa, att deras uteslutande från de med militärtjänsten förenade göromål, hvartill de nu hänvisas, icke i någon mån kan sägas minska försvarskraften.

Utskottet säger emellertid i samband därmed, att en nödvändig förutsättning för ett bifall till motionen är, att fullt betryggande garantier uppställas mot missbruk från sådana värnpliktiges sida, som för att komma i åtnjutande af den ifrågavarande befrielsen ej skulle sky att hyckla samvetsbetänkligheter. Utskottet liksom motionären tänker sig, att den säkraste vägen är, att de värnpliktige, som af ifrågavarande motiv ej anse sig kunna fullgöra värnplikten, i stället skola åläggas att för statens räkning utföra annat verkligt arbete, men huru detta arbete bör närmare ordnas och utföras, därutinnan torde en utredning af Kungl. Maj:t lämna den bästa lösningen. Stora svårigheter möta nog att anordna ett sådant arbete, men svårigheterna synas dock kunna öfvervinnas. Utskottets förslag afser ju ock endast en skrivelse med framställning, *huruvida* och *på hvad sätt* ett sådant arbete skall ordnas.

För min del anser jag, att det civila, under uppsikt ställda arbetet bör göras varaktigare än den vanliga öfningstiden för värnpliktige. Det bör göras så långt, att det icke lockar någon att låtsa samvetsbetänkligheter. Skulle emellertid en sålunda tilltagen längre arbetstid verkligen ändock locka någon feg stackare att simulera och skulle han lyckas därutinnan, så vore detta icke någon förlust för armén. Hans civila arbete torde då mera gagna landet.

En sådan längre civil arbetstid kan äfven motiveras med, att den, som utför detta arbete, befrias från att gå i fält, i händelse landet blifve inveckladt i krig.

Huruvida han för sådan händelse bör åläggas att ånyo fullgöra civilt arbete för statens räkning är en särskild fråga, som ju kunde blifva föremål för den af utskottet begärda utredningen.

Reservanterna befara, att utsikten att slippa ifrån den militära tjänstgöringen skulle — då ju friheten från dylik tjänstgöring såsom konsekvens skulle medföra frihet från att i krig offra sitt lif för fosterlandet — hos den mindre modiga medföra en benägenhet att omfatta den åskådning, som anser dylik tjänst stridande mot Guds ord.

Ja, däremot vill jag invända, att skulle en eller annan feg stackare föranledas till sådant och på sådan grund lyckas erhålla befrielse från militär tjänstgöring, så icke blir armén lidande däraf. Att vara af med en sådan är tvärtom en vinst för armén. Jag tror ock att mycket få skulle söka dylik befrielse, om ersättnings-

Om värnpliktiges befrielse från militäröfningar på grund af samvetsbetänkligheter.

(Forts.)

Om värnplik- arbetet göres tillräckligt långt och ej blir af alltför lätt be-
 tiges befrielse skaffenhhet.
 från militär-
 öfningar på
 grund af sam-
 vetsbetänklig-
 heter.

Vidare säga reservanterna, att om staten gifver de religiöst
 samvetsömma en sådan undantagsställning, som den nu föreslagna,
 synes staten få svårt att neka samma förmån jämväl åt dem,
 som af andra än religiösa motiv åberopa sin öfvertygelse såsom
 grund för värnpliktsvägran.
 (Forts.)

Härtill vill jag svara, att för närvarande synes icke någon
 anledning finnas att gifva andra än de religiöst samvetsömma
 ifrågavarande undantagsställning. Skulle emellertid framdeles
 någon *verklig* anledning uppstå att från militärtjänst befria äfven
 en eller annan af någon annan kategori, som är mycket mot-
 villig att göra sådan tjänst, så tror jag, att äfven en sådan be-
 frielse ej skulle lända armén till skada utan snarare till gagn.

Slutligen skall jag be att få nämna, att man ibland hör
 sägas, att sådana värnpliktsvägrare, hvarom här är fråga, böra
 behandlas såsom sinnessjuka och såsom sådana antingen befrias
 från värnpliktens fullgörande eller befrias från straff för sin
 vägran att göra militärtjänst.

Ja, att dessa personer icke äro fullt normala, det vill jag
 gärna medgifva, men denna innormalitet är dock icke sådan.
 att de lagligen kunna frikallas från värnplikten eller befrias från
 straff för underlåtenhet att fullgöra värnplikten. Detta bestyrkes
 ju ock af att de inskrifvas såsom värnpliktige och dömas till
 fängelsestraff, om de vägra att fullgöra tjänsten. Om lagen skulle
 ändras, så att dessa kunde frikallas från värnplikt, så vore det
 med afseende å simulanter en mycket farligare väg att slå in
 på än den, utskottets förslag anvisar.

På grund af hvad jag nu anfört, och särskildt då utskotts-
 majoriteten endast föreslagit Riksdagen att hos Kungl. Maj:t
 anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, *hurvida*
 och *på hvilket sätt* sådana värnpliktige, som på grund af religiös
 öfvertygelse finna sig af samvetsbetänkligheter förhindrade att
 deltaga i vapenöfning eller annan militärtjänstgöring, må i stället
 få utföra annat arbete för statens räkning, har jag inom utskottet
 slutit mig till majoriteten, och jag yrkar nu bifall till utskottets
 förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jäm-
 likt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall
 till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare
 därpå, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades
 i den vid utlåtandet fogade reservation; och förklarades den
 senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af jordbruksutskottets den 18 och 21 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 58, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud för köpare af skogsegendomar att före utgången af viss tid utan utsyning afverka skog utöfver husbehof, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Då tiden var långt framskriden, beslöts, på framställning af herr talmannen, att till morgondagens sammanträde skulle uppskjutas handläggningen af återstående ärenden på föredragningslistan.

Justerades ytterligare åtta protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 10,02 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 23 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *von Krusenstierna* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående ny aflöningsstat för marinläkarkåren;

2:o) angående efterskänkande af viss del af statslån för järnvägen Borlänge—Insjön;

3:o) angående anläggande af en verkstad i Nynäshamn för telegrafverkets räkning m. m.; samt

4:o) angående anordnande af ett egnahemssambälle för stats-tjänstemän å kronoegendomen $1\frac{1}{8}$ mantal Mörby nr 1 i Danderyds socken af Stockholms län.

Anmälades och bordlades Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 7, i fråga om åvägabringande af utredning angående de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden i Sverige och utlandet m. m., samt

nr 8, i anledning af väckt motion om åvägabringande af utredning rörande tomtpriser och byggnadskostnader för de mindre bemedlade klassernas bostäder i Sverige och utlandet m. m.

Vid föredragning af ett från Andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 232, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med hemställen, att Riksdagen må lämnas tillfälle att i visst afseende

yttra sig öfver ett väntadt förslag till ny instruktion för landshöfdingarna, beslöt Första kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott nr 1.

Vid föredragning af följande från Andra kammaren ankomna protokollsutdrag:

nr 221, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, med anledning af herr Lindleys motion nr 191, angående utarbetande af årliga berättelser öfver inträffade sjuölyckor m. m., och

nr 230, med delgifning af samma kammares beslut öfver dess tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, med anledning af herr Olaussons motion nr 135, angående fria resor för värnpliktige å statens järnvägar,

beslöt Första kammaren hänvisa dessa ärenden till sitt tillfälliga utskott nr 2.

Upplästes ett från Andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 226, utvisande, att nämnda kammare antagit Första kammarens inbjudning om tillsättande af ett särskildt utskott för behandling af

ej mindre Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation af tekniska högskolan m. m. äfvensom lönerreglering för lektorer m. fl. befattningshafvare vid Chalmers tekniska läroanstalt m. m.,

än äfven de ytterligare framställningar, som kunde komma att af Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i detta ämne eller andra i omedelbart samband därmed stående frågor.

Herr talmannen yttrade, att då båda kamrarne sålunda enats om tillsättande af ett särskildt utskott för nyssnämnda frågor behandling, han efter samråd med herr talmannen i Andra kammaren finge föreslå, att Första kammaren ville besluta att företaga vid sammanträde, som komme att hållas måndagen den 27 i denna månad, val af ledamöter och vid sammanträde påföljande dag af suppleanter i nu ifrågavarande särskilda utskott.

Detta förslag antogs.

Sedan ifrågavarande proposition härefter föredragits, blef densamma hänvisad till nämnda utskott.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran följande nästlidne dag bordlagda ärenden, nämligen statsutskottets utlåtanden och memorial nr 29—31, bevillningsutskottets betänkanden nr 11—14 äfvensom Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden nr 2 och 3.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående ny aflöningsstat för marinläkarkåren;

2:o) angående anläggande af en verkstad i Nynäshamn för telegrafverkets räkning m. m.; och

3:o) angående anordnande af ett egnahemssamhälle för stats-tjänstemän å kronoegendomen $1\frac{1}{8}$ mantal Mörby nr 1 i Danderyds socken af Stockholms län.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående efterskänkande af viss del af statslån för järnvägen Borlänge—Insjön.

Herr Hernlund erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag skall be att vördsamt få hemställa, att Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till Konungen med begäran om åtgärder för lindring i nu rådande uniformitetstvång i organisation och undervisningsplan vid de allmänna läroverken, uppföres på föredragningslistan för onsdagen den 29 innevarande mars.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

På framställning af herr talmannen beslöts, att Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden nr 7 och 8 skulle

sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 3,22 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
